

El gust per la lectura

Curs 2019-2020

1

Feliçment, jo soc una dona

Guia didàctica

El gust per la Lectura 2019–2020

Batxillerat

Guia didàctica

Servei de Suports i Recursos Lingüístics

Sub-direcció General de Plurilingüisme

Departament d'Educació

2

Lurdes Malgrat

Atès el caràcter docent d'aquesta publicació, per a la citació de fragments de textos d'altri i la reproducció de fotografies procedents d'obres publicades (de les quals se cita adequadament la font i el nom de l'autor) ens acollim al dret de citació reconegut a l'article 32.1 del Text refós de la Llei de propietat intel·lectual, aprovat pel Reial decret legislatiu 1/1996, de 12 d'abril, i a l'article 10.2 del Conveni de Berna per a la Protecció de les obres literàries i artístiques, de 9 de setembre de 1886; i, per tant, està exempt de la necessitat d'autorització i abonament dels drets d'autor.

Els continguts d'aquesta publicació estan subjectes a una llicència de [Reconeixement-No Comercial-Compartir Igual 4.0 Internacional de Creative Commons](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/deed.ca). Se'n permet còpia, distribució i comunicació pública sense ús comercial, sempre que se n'esmenti l'autoria i la distribució de les possibles obres derivades es faci amb una llicència igual que la que regula l'obra original.

La llicència completa es pot consultar a:

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/deed.ca>

Índex

Índex.....	4
Introducció.....	5
Primera part: contextualització de l'obra i l'autora.....	7
1. La novel·lística de Maria Aurèlia Capmany: <i>Feliçment, jo soc una dona</i> 7	
1.1. Contextualització: la novel·la catalana després de la Guerra Civil espanyola.....	7
1.2. Biografia.....	9
1.3. Etapes en la novel·lística de Maria Aurèlia Capmany.....	12
1.3.1. Novel·la.....	12
1.3.2. Primera etapa.....	13
1.3.3. Segona etapa.....	14
1.3.4. Tercera etapa: les darreres novel·les.....	15
1.3.5. Els premis literaris.....	17
2. <i>Feliçment, jo soc una dona</i>	18
2.1. La Història en les novel·les de Maria Aurèlia Capmany.....	18
2.2. El temps i la història en la construcció narrativa.....	20
2.3. El feminisme, una clau de lectura.....	22
2.4. Els personatges masculins i femenins.....	26
Segona part: Orientacions per al professorat.....	31
1. Competències generals i específiques.....	32
2. Objectius fonamentals.....	34
3. Continguts rellevants.....	35
4. Criteris d'avaluació.....	36
5. Guia de lectura.....	37
5.1. Abans de la lectura. Per anar fent boca.....	39
5.2. Durant la lectura. Llegim pas a pas.....	51
5.3. Després de la lectura. Una mirada global.....	55
Bibliografia i webgrafia.....	64

Introducció

«Només hi ha una manera d'anar endavant i és recollir l'herència del passat i assimilar-la i modificar-la amb la pròpia interpretació.» Aquesta frase de Maria Aurèlia Capmany recull bona part de l'esperit de la novel·la *Feliçment, jo soc una dona* i dona pistes de quina ha de ser la mirada dels lectors a l'hora de submergir-se en el món i les aventures de la Carola Milà.

Aquest és l'objectiu principal de Maria Aurèlia Capmany, recollir l'herència literària, històrica i l'activisme d'una època de reivindicacions i de lluita social i política, per tal que el lector se la faci seva i, després, sigui capaç de modificar-la o d'actualitzar-la segons les diferents mirades que s'hi posaran al damunt, o del present des del qual es llegeixi.

Feliçment, jo soc una dona, és una de les lectures que pot esdevenir apassionant i instructiva per a l'alumnat al qual s'adreça. Tant la novel·la com la personalitat de l'autora, Maria Aurèlia Capmany, poden captivar els i les nostres joves lectores. Temes com la lluita per la supervivència, el feminisme, la defensa de la llibertat de les persones per damunt de qualsevol forma d'opressió, la reivindicació de valors universals, el creixement personal davant de les adversitats de la vida i la reflexió des del present de la història del nostre país durant el segle XX, fan d'aquest text una proposta de lectura de màxima actualitat.

Aquesta Guia didàctica està organitzada en dues parts. La primera vol donar una contextualització de l'autora i de la novel·la *Feliçment, jo soc una dona*. La complexitat literària, social i històrica de l'època en què s'escriu la novel·la i la dimensió intel·lectual i activista de l'autora fan necessària una aproximació a la història de la literatura i a alguns dels temes que funcionen com a claus de lectura. La coneixença i la comprensió de fets, context i ideologies són necessàries per poder fer una interpretació crítica, profunda i epistèmica de la novel·la. Els diferents temes que s'hi aborden no es tracten amb exhaustivitat, sinó que s'apunten camins d'interpretació i de lectura, juntament amb les referències bibliogràfiques necessàries per aprofundir-hi.

La segona part de la guia es dedica completament a les orientacions per al professorat. D'una banda, exposa les competències generals i específiques, objectius fonamentals, continguts rellevants i criteris d'avaluació. D'una altra, fa

suggeriments de com es pot utilitzar el «Quadern de l'alumne» i del tipus d'activitats que es proposen en relació a les habilitats cognitives i les estratègies de lectura que desenvolupen, així com als centres d'interès que s'amaguen rere les peripècies dels personatges de *Feliçment, jo soc una dona*.

Primera part: contextualització de l'obra i de l'autora

1. La novel·lística de Maria Aurèlia Capmany: *Feliçment, jo soc una dona*

1.1. Contextualització: la novel·la catalana després de la Guerra Civil espanyola

La desfeta de la Guerra Civil espanyola, les conseqüències de la postguerra i de la repressió franquista modifiquen el panorama literari català d'abans del 1936. Molts escriptors s'han d'exiliar i altres són perseguits per les seves idees polítiques i silenciats amb els mecanismes de la dictadura. La llengua i la literatura catalanes són expulsades dels escenaris públics.

A partir del 1946, la literatura catalana, però, comença a tenir alguna possibilitat d'accedir a la vida pública, el problema fonamental és la reconstrucció del mercat literari. Aquesta situació es deu a dos aspectes clau: d'una banda, la semi clandestinitat en què ha de sobreviure fa que no pugui comptar amb cap dels mecanismes que la puguin tornar a connectar amb el lector; d'altra banda, pateix un clar desavantatge en relació amb el mercat literari castellà, al qual la postguerra li ha proporcionat una situació d'exclusivitat.

Barcelona es converteix en el centre editorial més gran de l'estat, i el fet diferencial del català i la creixent demanda d'un públic vençut pel règim i, per tant, contrari als seus postulats, actua com a generador d'una literatura independent de les directrius oficials generades pel règim.

Tanmateix, la literatura catalana és absent d'aquest procés de normalització del mercat. La censura és especialment rigorosa amb els productes escrits en llengua catalana i porta la seva intolerància a l'extrem de prohibir la publicació de traduccions al català, només permet reeditar-ne algunes fetes a la preguerra

i fins entrats els anys cinquanta no admet cap excepció amb peces d'actualitat. Es pretén reduir la cultura catalana a valors locals, regionals, tolerats exclusivament per la seva dimensió sentimental.

La novel·la, per ella mateixa, ja constitueix un objectiu a assolir com a peça fonamental de modernitat i esdevé la peça fonamental d'una política que ha de començar per la reconstrucció del mercat literari i pel retrobament amb el lector.

Dins d'aquesta situació d'excepcionalitat, els mitjans utilitzats per aconseguir la comercialització del gènere no deixen de ser els habituals: premis, subscripcions, creació de clubs de lectors, presentacions públiques d'obres. Els premis són l'instrument més important. L'objectiu és incentivar el conreu de la novel·la. Premis i editorials formen un nucli únic que incentiva el mercat, dirigeix gustos i potencia nous valors.

El premi més important és el Joanot Martorell creat el 1947 per l'editorial Aymà. En les dues primeres edicions té un caràcter gairebé privat i és concedit a Cèlia Sunyol, i Maria Aurèlia Capmany n'és finalista amb *Necessitem morir*. L'any següent el guanya amb *El cel no és transparent*, que la censura prohibeix. L'any 1960 es converteix en el premi Sant Jordi i passa a ser organitzat per Òmnium Cultural.

Els autors de les dècades dels anys cinquanta i seixanta tenen problemes per publicar. La situació afavoreix el ressorgiment d'un tipus d'autors coneguts com a «croats de la causa» que escriuen per incentius extraliteraris. Aquesta presència provoca l'aparició de la polèmica entorn del professionalisme. La presència de la crítica com a part activa de la vida cultural amb prou feines existeix, entre altres, perquè no compta amb plataformes des d'on actuar.

Malgrat tots aquests condicionaments, el panorama novel·lístic dels anys cinquanta es presenta força diversificat i, en bona part, recull l'herència de la preguerra, tant pel que fa a l'esforç d'assentament d'una novel·lística clàssica, com pel que fa a la recerca de les vies de renovació. El corrent dominant que continua actuant com a model fonamental de bona part de la creació novel·lística és el realisme psicològic.

Aquest model accepta variants com les novel·les de maduresa d'autors com Carles Soldevila, Miquel Llor, Xavier Benguerel, Rafael Tasis, Maurici Serrahima; o autors més joves com Odó Hurtado, Ramon Planas i Josep Anton Baixeras. Francesc Trabal i Pere Calders donen continuïtat als models iniciats

abans del 36. Manuel de Pedrolo assaja camins oberts per l'existencialisme i la literatura de l'absurd. Josep Maria Espinàs opta per un realisme objectivista.

Una altra variant és la que evoluciona partint de l'assumpció de l'herència de la novel·la poètica, tot incorporant-hi algunes de les noves tècniques de la novel·la americana d'entreguerres, com és el cas de Maria Aurèlia Capmany. Igualment, la que per una via diferent segueix un procés de poetització i d'aproximació al mite que acaba en novel·la simbòlica és Mercè Rodoreda.

La novel·la catòlica no es limita a integrar a les formes tradicionals, una temàtica específica, com és el cas de Joan Sales, sinó que també combinades amb un conjunt de preocupacions existencials donen un poeta com Blai Bonet.

Es comença a insinuar l'impacte de nous corrents realistes que ofereixen dues vessants diferents: una, la testimonial, neix a l'exili, de la voluntat d'explicar les experiències històriques viscudes i assumeix algunes novetats tècniques aportades per la novel·la d'entreguerres. Riera Llorca, J. Amat Piniella, Avel·lí Artís Gener. L'altra vessant deriva de la novel·la objectivista i és parcialment relacionada amb alguns aspectes de l'existencialisme.

1.2. Biografia

La biografia que figura a continuació està extreta de la pàgina de l'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana. Al final d'aquest apartat us indiquem un seguit d'enllaços on podeu consultar i ampliar la biografia de l'autora de *Feliçment, jo soc una dona*.

Maria Aurèlia Capmany (Barcelona, 1918-1991). Escriptora, pedagoga i política. Neix a Barcelona el 3 d'agost del 1918, filla d'Aureli Capmany i neta de Sebastià Farnés, tots dos estudiosos del folklore. Ingressa a l'Institut-Escola i cursa els estudis universitaris de Filosofia i Lletres.

Fa de talladora de vidre i desenvolupa activitats pedagògiques. En la dècada dels quaranta participa en algunes activitats culturals clandestines, com les de Miramar, i entra en contacte amb el grup d'Ariel, una publicació literària i artística editada a Barcelona entre el 1946 i el 1951. El 1951 és directora de l'Institut Albéniz de Badalona. És becada per l'Institut Francès al Collège de France durant el curs 1952-53 i cursa estudis a la Universitat de la Sorbona.

La seva carrera literària s'inicia el 1947, quan és finalista del premi Joanot Martorell amb l'obra *Necessitem morir*. Dos anys més tard guanya aquest premi amb *El cel no és transparent*. La influència de Salvador Espriu és molt important en l'inici de la seva carrera literària. Ella mateixa reconeix que la novel·la *L'altra ciutat* (1955) va ser escrita perquè agradés al poeta de Sinera. Però més tard publica *Betúlia* (1956), que suposa un trencament total amb la novel·la anterior. Més endavant apareix *El gust de la pols* (1962) i el 1968 guanya el premi Sant Jordi amb *Un lloc entre els morts*.

El seu feminisme, evident en la seva actitud pública i en les seves declaracions, es fa palès en moltes de les seves publicacions, entre les quals, la novel·la *Feliçment jo sóc una dona* (1969).

La seva vida sentimental va lligada a la de l'escriptor Jaume Vidal Alcover, amb qui conviu des de finals dels seixanta.

En la trajectòria de Maria Aurèlia Capmany també és molt important la seva relació amb el món del teatre, que, com a autora, comença quan l'escriptor Jordi Sarsanedas li demana una obra per a l'Agrupació Dramàtica de Barcelona i ella escriu *Tu i l'hipòcrita*, estrenada el 1959. Més tard, quan Ricard Salvat impulsa la fundació de l'Escola d'Art Dramàtic Adrià Gual, li demana que s'encarregui dels cursos de literatura gramàtica.

De les seves peces teatrals, la que causa més impacte és *Preguntes i respostes sobre la vida i la mort de Francesc Layret, advocat dels obrers de Catalunya*, en col·laboració amb Xavier Romeu. En el camp escènic fa incursions també en el teatre de cabaret d'intenció crítica, amb una sèrie de peces escrites expressament per ser representades a La Cova del Drac, local de moda dels anys seixanta, ara desaparegut, al carrer Tuset de Barcelona. Són d'aquella etapa *Dones, flor i pitança* (1968) i *La cultura de la Coca-cola* (1969) entre d'altres, fetes en col·laboració amb Jaume Vidal Alcover.

Com a actriu, participa en diverses obres de teatre com *L'Auca del senyor Esteve* o *Primera història d'Esther*, i en cinema, a *El vicari d'Olot*, de Ventura Pons.

A la dècada dels vuitanta continua escrivint i publicant amb assiduitat: *Lo color més blau* (1982), el llibre de memòries *Mala memòria* (1987), i la novel·la per a joves, *La riulla del mirall* (1989). A més a més de la seva intensa activitat

com a escriptora, Maria Aurèlia Capmany col·labora habitualment en la premsa diària.

És regidora de Cultura a l'Ajuntament de Barcelona durant la primera legislatura del Partit dels Socialistes de Catalunya (PSC). A partir del 1987 assumeix la regidoria d'Edicions i Publicacions.

Mor a Barcelona el 2 d'octubre de 1991, pocs mesos després de la mort del seu company sentimental, Jaume Vidal Alcover.

La seva obra gaudeix d'una gran acceptació del públic i de la crítica, i periòdicament continua reeditant-se en l'actualitat.

Enllaços a la biografia de Maria Aurèlia Capmany¹:

<https://www.escriptors.cat/index.php/autors/capmanyma/biografia-maria-aurelia-capmany>
<http://www.urv.cat/ca/vida-campus/serveis/crai/on-podeu-cercar/llegats-i-donatius/bio-mac/>
<https://cultura.gencat.cat/ca/anymariaaureliacapmany/biografia/>
<https://www.encyclopedia.cat/EC-GEC-0014668.xml>
<https://lletra.uoc.edu/ca/autora/maria-aurelia-capmany/comentaris>

---

¹ Per ampliar la biografia de Maria Aurèlia Capmany també podeu consultar:

PONS, A. *Maria Aurèlia Capmany. L'època d'una dona*. Columna 2000.

FONT, J. *Els camins de Maria Aurèlia Capmany, escriptora i dona d'acció*. Ajuntament de Barcelona 2011.

1.3. Etapes en la novel·lística de Maria Aurèlia Capmany

1.3.1. Novel·la

Hem de tenir en compte, a l'hora d'aproximar-nos a l'obra de Maria Aurèlia Capmany, el moment històric que li va tocar viure i com aquest es reflecteix en la seva obra i la condiciona. Tal com diu Montserrat Palau²:

«La seva trajectòria vital comprèn diversos períodes clau en la nostra història contemporània: la Mancomunitat de Catalunya i el final de la Primera Guerra Mundial, la Dictadura de Primo de Rivera i la Segona República, la Guerra Civil espanyola i la Segona Guerra Mundial, la postguerra i els anys del franquisme, el restabliment del règim democràtic i de la Generalitat de Catalunya.»

Relació de les novel·les publicades:

- Necessitem morir*. Barcelona: Aymà, 1952 / Barcelona: Proa, 1977.
L'altra ciutat. Barcelona: Selecta, 1955.
Tana o la felicitat. Palma: Moll, 1956.
Betúlia. Barcelona: Selecta, 1956.
Traduït de l'americà. Barcelona: Albertí, 1958.
Ara. Barcelona: Albertí, 1958 / Barcelona: Plaza & Janés, 1988.
El gust de la pols. Barcelona: Destino, 1962 / Barcelona: Edicions 62, 1986.
La pluja als vidres. Barcelona: Club Editor, 1963.
El desert dels dies. Barcelona: Occitània, 1966.
Un lloc entre els morts. Barcelona: Nova Terra, 1967 / Barcelona: Laia, 1979 / Barcelona: Edicions 62, 1984 / Barcelona: Proa, 1999.
Feliçment, jo soc una dona. Barcelona: Nova Terra, 1969.
Vitrines d'Amsterdam. Barcelona: Club editor, 1970.
Quim-Quima. Barcelona: Estela, 1971 / Barcelona: Laia, 1977 / Barcelona: Planeta, 1991. / Barcelona: Males Herbes, 2018.
El jaqué de la democràcia. Barcelona: Nova Terra, 1972 / Barcelona: La Magrana, 1987.
Vés-te'n, ianqui. Barcelona: Laia, 1980 / Barcelona: Barcanova, 2006.
Lo color més blau. Barcelona: Planeta, 1983.
El cap de Sant Jordi. Barcelona: Planeta, 1988.
La rialla del mirall. Barcelona: Empúries, 1989.

En aquest enllaç podeu trobar la resta d'obra, corresponent als altres gèneres que Maria Aurèlia Capmany va conrear:

<https://www.escriptors.cat/index.php/autors/capmanyma/obra>

---

² PALAU, M. «Pròleg» a CAPMANY, M.A. *Feliçment, jo soc una dona*. Barcanova 1994. Pàg. 9.

1.3.2. Primera etapa

La primera novel·la que escriu és *Necessitem morir*, l'any 1947, publicada al 1952. En aquesta obra destaquen els elements que la relacionen amb la novel·la poètica i amb la novel·la gòtica, que hi apareixen, però, voluntàriament modificats. El 1948 guanya el Premi Joanot Martorell amb *El cel no és transparent*. Salvador Espriu forma part del jurat, amb qui a partir d'aquest moment estableix una relació literària que tindrà una gran influència en l'obra posterior. De fet, la novel·la premiada és corregida per Espriu i publicada l'any 1963 amb el títol *La pluja als vidres*.

Amb *Necessitem morir* s'inicia una primera etapa que va fins a *Betúlia* (1956). Els elements que tenen en comú aquestes novel·les, segons Jordi Sarsanedas, són la composició closa i l'ús del record, adequats a l'expressió d'una realitat subjectiva. L'oposició del passat i present, record i entorn actua damunt de l'esperit dels personatges. Isabel Graña apunta, en el mateix sentit, que Capmany escriu per comprendre el món que l'envolta, i així ho trasllada a les seves novel·les inicials, especialment a *Betúlia* i *L'altra ciutat* (1955). Dues novel·les que reflecteixen molt bé la societat asfixiant de la postguerra espanyola. *Tana o la felicitat* (1956), primera de les tres novel·les breus que publica entre 1956 i 1959, també pertany a aquesta etapa.

Anne Charlon³ també destaca l'interès pel passat de Maria Aurèlia Capmany:

«En les novel·les de la primera època, es manifesta ja un interès pel passat, que llavors tenia la forma d'una casa. Preservar la casa pairal significava, per als qui s'hi entestaven, preservar els records d'una forma de vida i d'uns valors que haurien volgut eterns. M. A. Capmany s'adona que, contant la història d'una casa i de les generacions que hi van viure, pot contar la Història de la seva terra.»

Isabel Graña destaca que ja són novel·les farcides de protagonistes femenines que desafien l'estereotip de dona que el franquisme propugna amb mitjans doctrinaris, imposats des de la secció femenina.

---

³ CHARLON, A. "Escalf, vitalitat i evocació sensorial", *La Vanguardia*, 20 d'octubre del 1992.

1.3.3. Segona etapa

Betúlia representa un canvi de direcció de la seva obra. L'adopció d'una idea novel·lística que es desenvoluparà en *El gust de la pols* (1962), en *Un lloc entre els morts* (1967), en *Feliçment, jo soc una dona* (1969) i en *Vitrines d'Amsterdam* (1970).

En aquesta etapa s'observa la voluntat d'oferir un retrat crític de la burgesia catalana. No és, però, un retrat que resulti de la combinació de tipicitat i totalitat que el realisme històric reclamava de la novel·la.

El psicologisme, producte, en bona part, de l'assumpció voluntària i apassionada d'una determinada tradició literària, la porta a individualitzar personatges i els punts de vista que tenen d'inalienable i, per tant, mantenir-se sense rebutjar-les del tot, una mica al marge de l'estructura d'una crònica social.

L'existencialisme se li presenta més com un ingredient que no pas com un programa.

Betúlia és encara una novel·la de transició entre les primeres obres, més lligades a la introspecció o a la simbologia existencial que a l'ambició realista que caracteritza aquesta nova etapa.

A *El gust de la pols*, l'anàlisi psicològica té també una funció important, però la perspectiva s'amplia en virtut d'uns propòsits de representativitat més accentuats que en l'obra anterior.

Un lloc entre els morts, premi Sant Jordi 1968, no té, en canvi, l'afany de retaule ni de representativitat, sí, però, el d'evocació d'un personatge atípic dins de la seva classe social i el seu temps. La convenció utilitzada és la del gènere biogràfic i molts dels procediments, que tenen el seu origen en la novel·la històrica, es barregen amb els de la narrativa objectivista.

L'ambició realista i el psicologisme de Maria Aurèlia Capmany s'apliquen a la descripció de trajectòries personals dintre de situacions concretes. I si bé d'una forma general tot el realisme psicològic fa això, s'ha de remarcar com a mínim el pes i la densitat del factor història per damunt d'altres consideracions.

És un psicologisme menys encantat en aspectes anímics i més atent a les formes d'adequació, de modificació o de revolta dels personatges respecte al seu propi espai, la seva classe social i el seu temps. Una perspectiva que enfoca l'home com a ésser històric.

1.3.4. Tercera etapa: les darreres novel·les

Les dècades dels setanta i dels vuitanta les dedica exclusivament a l'escriptura. Són els anys de plena maduresa de l'escriptora en què ha esdevingut referent per a les generacions més joves.

Incorpora el feminisme a la cultura catalana a través de la literatura. En aquest sentit Isabel Graña afirma:

«En l'obra de Capmany hi ha una clara evolució cap a posicionaments feministes que ens permet d'observar com aquella càrrega inconscient de la rebel·lia i d'inconformisme que tenien les seves primeres heroïnes aflora vers la consciència cap a meitat dels seixanta. Així, tot el que eren insinuacions en les primeres novel·les reapareix sense embuts en la literatura posterior, amb personatges tan efectius i potents com Carola Milà, protagonista de *Feliçment, jo soc una dona*⁴.»

La pluja als vidres (1963), la versió definitiva d'*El cel no és transparent*, conserva encara els traços existencialistes i el to intimista i confidencial de la primera època.

La trajectòria empresa en l'etapa anterior té la seva continuïtat a *Feliçment, jo soc una dona*. S'acosta a *Un lloc entre els morts* pel pretext narratiu, autobiogràfic i per la implantació d'un personatge dins de la història recent des de començament de segle XX a la postguerra; es relaciona amb *Betúlia* i *El gust de la pols* per la presentació crítica d'un retaule social i, encara amb la darrera, per la narració d'un destí configurat a la inversa. Carola Milà, una mena de Moll Flanders dels temps moderns, aconsegueix reeixir socialment i personalment, malgrat els inconvenients del seu origen (classe social baixa i manca de família coneguda) que la marquen.

La protagonista de *Feliçment, jo soc una dona* segueix una trajectòria cap a la seguretat malgrat els inconvenients esmentats que no li suposen d'entrada unes fidelitats per conservar res del que socialment la caracteritzava. Carola és feliçment una dona i pot actuar des del marge amb més impunitat i pot aprofitar-se'n.

---

⁴ GRAÑA, I. «Estudi preliminar» a CAPMANY, M. A. *Feliçment, jo soc una dona*. Edicions 62, 2017. pàg. 31

Seguint els models de la novel·la d'aprenentatge anglesa del s. XVIII, inclosa la seva dimensió picaresca, la protagonista passa tota mena d'experiències (pobresa, ascensió de classe, coneixement de moltes persones i idees, utilització dels propis recursos, soledat, guerra, amor) que la portaran a fer el pas del desacord absolut amb tot el que té a l'abast a una certa harmonia amb la realitat que mostra la seva final i exitosa integració en el món.

A començaments dels anys setanta publica tres novel·les més. *Vitrines d'Amsterdam* el 1970 que parteix de *Vés-te'n, ianqui!* D'intriga basada en la desaparició d'un personatge i desenvolupa el procés de coneixement i el contrast entre buscador i buscat.

El jaqué de la democràcia el 1972 també parteix de la intriga. Concretament de l'assassinat reconstruït a partir dels indicis. Inspirada en la novel·la negra americana.

Quim/Quima, el 1971, presentada a la manera d'un relat rondallístic per a joves i expressament relacionada amb l'*Orlando* de Virgínia Woolf. A través d'ell-ella van succeint-se els episodis significatius de la història de Catalunya des de l'any 1000 fins a la Guerra Civil.

Després d'un silenci de 10 anys torna al gènere amb *Lo color més blau* el 1982, una obra en la qual conflueixen tres de les constants de la seva producció: la incidència de la història en el destí individual, el desdoblament del propi jo en un altre, la presència inexorable i modificadora del temps i de la memòria sobre persones i coses. El procediment emprat és el de la novel·la epistolar.

1.3.5. Els premis literaris

- **Joanot Martorell** (1948): *El cel no és transparent*, publicada amb el títol *La pluja als vidres*.
- **Narcís Oller als Jocs Florals de Tolosa de Llenguadoc** (1952): *Pròleg a Guardiet*.
- **Josep Yxart d'assaig** (1957): *Cita de narradors*.
- **Sant Jordi** (1968): *Un lloc entre els morts*.
- **Premi de la Crítica Serra d'Or de teatre** (1972): *L'ombra de l'escorpí*.
- **Premi del Ministeri d'Afers Estrangers Italià** (1979).
- **Premi de la Crítica Serra d'Or de literatura infantil juvenil** (1982): *El malefici de la reina d'Hongria o les aventures dels tres patrons de la nau*.
- **Creu de Sant Jordi** (1982)

2. Felicitament, jo soc una dona

2.1. La Història en les novel·les de Maria Aurèlia Capmany

La situació històrica i política en la qual es troba Maria Aurèlia Capmany quan escriu les seves primeres novel·les té un paper determinant, tal com afirma Anne Charlon⁵. Maria Aurèlia Capmany comença a escriure novel·les des d'un present en el qual es troba immersa, sobre un present anorreador i també sobre un passat pròxim, el de la Guerra Civil i els anys de la Segona República. La censura l'obliga a dir les coses de manera indirecta, metafòrica, o per al·lusions i referències. En aquest context, l'autora s'adona de la importància del passat llunyà, de l'afirmació d'un grup humà amb història pròpia. A poc a poc, aquest element es torna clau en la seva narrativa i és abordat amb mirada crítica, considerat també en la relació que té amb el present i amb el futur per construir. És per això que li caldrà interrogar el passat, ressuscitar-lo des del present per entendre el passat.

Així doncs, la presència de la història en els novel·les de Maria Aurèlia Capmany és un fenomen progressiu. En les primeres novel·les, escriu sobre el seu present, la postguerra i els anys anteriors de la República i de la Guerra Civil. Més endavant, per a l'afirmació de la catalanitat, recorre a un passat llunyà.

Novel·les com *Necessitem morir*, *Ara* o *Traduït de l'americà* tracten la història de manera metafòrica, jugant amb els problemes d'identitat dels protagonistes, que necessiten reconstruir el passat per poder construir el futur, que simbolitzen el moment anorreador pel qual passa el país en plena dictadura. A *Traduït de l'americà*, la presentació d'Albània des de la perspectiva d'un detectiu nord-americà es podria aplicar a Catalunya i la seva situació geopolítica. *L'altra ciutat* evoca el pes de la Guerra Civil en els destins individuals.

Betúlia és la primera novel·la en què la història es tracta directament: es retrata l'ambient ofegador de la postguerra. La pèrdua d'esperança enfront

---

⁵ CHARLON, A. «La història catalana en les novel·les de Maria Aurèlia Capmany. Com i per què?» dins PALAU, M i MARTINEZ Raül-David, *Maria Aurèlia Capmany: l'afirmació en la paraula*. Cossetània, Valls 2002.

d'una realitat inacceptable. *Betúlia* obre una nova etapa que s'orienta cap al passat.

A *El gust de la pols*, la convocatò del passat es fa des del present, de manera que uneix passat i present. La convocatò del passat i la relació entre present i passat tal com s'organitzen a *El gust de la pols*, dibuixen els camins que seguirà la novel·lística posterior.

La seva producció oscil·larà entre la re-creació d'un passat llunyà: *Un lloc entre els morts*, *El malefici de la reina d'Hongria*, *El cap de Sant Jordi*; el panorama que va del passat llunyà al passat pròxim: *Quim/Quima* o l'evocació del passat pròxim i/o del present: *La pluja als vidres*, *Feliçment, jo soc una dona*, *Vitrines d'Amsterdam*, *El jaqué de la democràcia*, *Lo color més blau*, *La rialla del mirall*. Barcelona esdevindrà l'expressió paradigmàtica de Catalunya.

També trobem en les ficcions detalls concrets, precisos i sensorials que fan molt viva la recreació del passat quotidià i no només en les novel·les històriques destinades a lectors joves, sinó també en altres com *Un lloc entre els morts* o *Feliçment, jo soc una dona*, amb la intenció de preservar una memòria col·lectiva.

La selecció d'esdeveniments i èpoques no és arbitrària i respon a interessos concrets de l'autora. En el passat llunyà cerca la presència d'una consciència catalana progressista i l'anàlisi dels errors tàctics o ideològics. La lectura que Maria Aurèlia Capmany fa del passat és molt personal i té interès per la història social, les influències i les reivindicacions dels oprimits. Manifesta un amor a la terra, als paisatges mediterranis, a la ciutat de Barcelona amb exigència. Conèixer la història ha de servir per comprendre què es va guanyar, que es va perdre i per què; només aquesta comprensió permet progressar, tractar de transformar el present i projectar el futur. Per això la convocatò del passat pròxim i l'evocació del present són permanents en l'obra de la novel·lista, que els aplica la mateixa mirada analítica i crítica.

Es tracta, doncs, com afirma Magí Sunyer⁶, d'utilitzar el passat per explicar el present, més encara, per justificar la pròpia idea del present i del futur.

---

⁶ SUNYER, M. «Història, llegenda i rondalla en l'obra literària de Maria Aurèlia Capmany» dins AADD, *Quan la paraula trenca la nit: Manuel de Pedroló i Maria Aurèlia Capmany*. Edicions del centre de lectura, Reus 2018.

I encara Àlex Broch subratlla la fidelitat al temps històric de Maria Aurèlia Capmany en relació al debat ideològic que es planteja en moltes de les seves novel·les a través dels fets i de l'evolució dels personatges en el context sociohistòric. «Capmany, en escriure les seves novel·les i plantejar la confrontació d'un debat ideològic o d'idees, respecta i situa aquest debat en el seu context històric i guanya o perd qui realment i històricament va guanyar o perdre quan es va produir aquesta confrontació en el passat.⁷» Quan les novel·les se situen en el present, la mirada positiva se situa a favor dels personatges de progrés.

Feliçment, jo soc una dona és una novel·la que va de cara al present i al passat proper. La implicació d'una perspectiva present de cara al passat pròxim és essencial. El joc narratiu que crea la il·lusió de l'autobiografia a *Feliçment, jo soc una dona* suposa una escriptura *a posteriori*. Com al *Jaqué de la democràcia* o *La rialla al mirall*.

2.2. El temps i la història en la construcció narrativa

20

Feliçment, jo soc una dona, a més a més de ser la il·lustració de la concepció de l'autora del feminisme, és a dir, del fet que les dones no formen un cos social i que, per tant, no es pot separar la lluita feminista de la lluita que inclou la totalitat de la humanitat, també constitueix un viatge per diferents estaments socials i esdeveniments historicopolítics importants del segle xx. El caràcter picaresc de la protagonista permet les seves estades en universos diferents.

Els personatges de l'avi de Carola, que delata obrers i organitza detencions, i l'amo Pujades, permeten a l'autora tractar el tema de les relacions entre patrons i obrers durant les primeres dècades del segle xx. Els personatges de Feliu Tobias i el seu avi representen els obrers anarquistes de principis de segle. La situació social, l'acció repressiva dels patrons, ocupa un lloc important en la ficció.

També trobem referències a fets històrics com la Setmana Tràgica i els incidents del *Cu-cut!*.

---

⁷ BROCH, À. «Maria Aurèlia Capmany, temps i història», dins AADD *Maria Aurèlia Capmany*, Quaderns de la Càtedra Baixeras, Publicacions de la URV, Tarragona 2016.

L'època que Carola Milà passa a casa la senyora Reinal serveix per tractar el feminisme burgès i la política de la Lliga, així com l'impacte a Catalunya de la Primera Guerra Mundial.

L'escriptora considera que el paper dels sectors més reaccionaris de la patronal catalana durant el primer quart del s. XX és essencial en la mesura que va impossibilitar qualsevol progrés i que explica en bona part el fracàs de la Segona República i tot el que va seguir.

El tercer moment històric important és la Guerra Civil, viscuda per Carola a Barcelona, mentre la seva família burgesa ha fugit.

Els anys següents, els de la derrota republicana i de la dictadura amb el retorn de Carola a la seva vida burgesa, són anys foscos per a la protagonista.

L'intent de suïcidi de Carola clou el cicle de desesperança que suscitava el present de la Catalunya vençuda del 1939, tan habitual en les primeres novel·les de Maria Aurèlia Capmany. S'inicia un període d'optimisme que porta a la protagonista a una vida benestant en el moment que acaba la ficció, el 1968, data de la publicació de *Feliçment, jo soc una dona*.

El recorregut pels fets històrics més importants del segle XX és, doncs, un dels motius narratius essencials de la novel·la i constitueix una línia d'anàlisi necessària per entendre el sentit de Carola Milà i el *Feliçment, jo soc una dona*.

«L'itinerari personal de Maria Aurèlia Capmany, però també el seu itinerari de novel·lista, tant com l'itinerari dels seus personatges, proclamen que només la fidelitat a unes idees, a una terra, a la pròpia història considerada amb lucidesa, amb un amor que no exclouï la capacitat i el deure de criticar, poden fer tolerable un present objectivament intolerable i posar les bases del futur. Analitzar el passat per entendre el present, i no pas oblidar-lo o idealitzar-lo, unir el passat i el present per un pont de paraules que són les d'una llengua i d'un país, unes paraules dirigides a un lector que, en llegir-les, se sentirà més sensible, més humà, són les apostes de Maria Aurèlia Capmany.⁸»

A més a més, Maria Aurèlia Capmany tenia un profund coneixement de la història catalana, però també, com afirma Magí Sunyer, «al mateix temps, sentia un menyspreu, de vegades sorprenent, per la precisió en alguns d'aquests detalls o d'aquestes dades.» A la novel·la *Feliçment, jo soc una dona*, abunden els anacronismes: «una dona llegeix les poesies de Joan Salvat-

---

⁸ CHARLON, A. Op. Cit. Pàg. 38

Papasseit abans que es publiquin, el marit de Carola Milà és anomenat Minnie Maus dècades abans que Walt Disney dibuixés el famós ratolí»⁹, entre altres.

Per si de cas l'enxampen, l'autora s'amaga rere la narradora, que al començament de la novel·la justifica o s'excusa del fet d'escriure amb imprecisions. L'editor Cosme Tudurí li dona els següents consells a la narradora Carola Milà:

«Ha de quedar tot clar perquè s'entengui, però no has de parlar clar. D'altra banda, una certa incoherència en el teu text sempre farà més viva la cosa. Les dones no raoneu amb lògica, això ja és sabut, però aquí hi ha la base del vostre encant. No hi fa res que et facis un embolic de dates, i atribueixis el Palau de la Música Catalana a en Gaudí, o la *Batalla de reines* a en Sagarra.¹⁰»

2.3. El feminisme, una clau de lectura¹¹

El tema del gènere, tal com hem dit, és un dels aspectes que determina l'obra de Maria Aurèlia Capmany, així com el component nacional. Gènere i nacionalisme tenen punts de partida i formulacions similars.

Les coordenades de dona i catalana són indestriables en la vida i l'obra de l'escriptora. Són dues característiques de la seva identitat que ja trobem presents en èpoques de joventut, però sobre les quals no formularà un discurs teòric fins a la dècada dels seixanta i, més tard, concretament, entre 1975-1976.

L'any 1965 va fer un treball de documentació i de recerca per elaborar l'assaig *La dona a Catalunya*. En les conclusions d'aquest treball, ja deixava clar el seu pensament, el problema de la dona no es podia plantejar sense començar per tractar el problema social i polític.

Les primeres manifestacions del seu pensament feminista les trobem al dietari dels anys de la guerra, escrit des del 26 de maig del 1937 fins al 28 de febrer del 1939. Si entre el 1938 i el 1939 Capmany pren consciència que la seva idea de país ha estat destruïda i ja no existeix, és també en aquesta època que es planteja la seva condició de dona. I el conflicte entre els seus desitjos i

---

⁹ SUNYER, M. Op. Cit. Pàg. 81-82

¹⁰ CAPMANY, M. A. *Feliçment, jo soc una dona*. Edicions 62, Barcelona 2017. Pàg. 14

¹¹ PALAU, M. Maria Aurèlia Capmany. *Escriure la vida en femení*. Arola Editors, Tarragona 2008

PALAU, M. «Dones i catalanes=Persones oprimides. El feminisme i el nacionalisme de Maria Aurèlia Capmany».

la realitat que l'envolta al final de la guerra. Més encara en la postguerra quan s'accentuen noves lleis, valors i rols imposats a les dones, des de la «Nueva mujer para la Nueva España».

En les primeres novel·les dels anys quaranta i cinquanta, tracta aquest tema d'identitats femenines a les quals, malgrat el seu desig, el context social imposa una realitat en què se senten estranyes. Apareixen les crítiques a tot un seguit de comportaments i situacions concretes que denuncien la desigualtat de les dones.

Els temes que hi apareixen i que es reproduiran en les novel·les posteriors són els següents:

1. La pretesa inferioritat de les dones, l'obligació d'unes servituds físiques, l'objectiu vital del matrimoni i la maternitat, la submissió i l'admiració demanada pels homes en les relacions de gèneres, la despesa inútil per a les dones de cursar estudis, les normes morals del nacionalcatolicisme, etc... En aquestes novel·les encara no hi ha una crítica explícita en clau de reivindicació feminista. Es decanten pel distanciament, també geogràfic i transcorren al País Basc, Tarragona o Badalona.
2. Els temes de gènere i nacionalisme irrompen amb força a partir dels anys seixanta en què coincideixen una sèrie de factors de canvi personal i també literari.

Maria Aurèlia Capmany es dedica en exclusiva a la literatura a través de la creació, la traducció, les arts escèniques, articles o conferències. La seva obra s'està consolidant i opta per la llibertat, per la pròpia i per les llibertats civils i polítiques. Amb la reivindicació de la seva identitat com a dona i catalana, és quan comença a defensar la seva posició contrària a la dictadura franquista i la seva militància feminista. La consciència feminista l'adquireix al voltant del 1965 i coincideix amb l'entrada d'aquests moviments a nivell estatal.

Le deuxième sexe de Simone de Beauvoir va entrar a l'estat espanyol a través d'una traducció sud-americana el 1962, el 1963 es tradueix a l'espanyol i el 1965 al català *The Feminine Mystique* de Betty Friedan. Aquest mateix any Maria Laffite, comtessa Campo Alegre, publica dos assaigs sobre el tema: *La secreta guerra de los sexos* i *La mujer en España, Cien años de historia 1860-1969*.

El feminisme es comença a estendre. El 1965 la revista *Cuadernos para el diálogo* dedica al tema un dossier monogràfic de 83 pàgines.

Aquest feminisme es va iniciar a nivell estatal a partir de dues actituds: des de posicions d'un catolicisme progressista va sorgir un feminisme que abordava la situació de les dones des d'una perspectiva liberal i proposava com a solucions la promoció femenina, l'educació i la incorporació al món del treball. Dins de partits socialistes i comunistes, un altre sector feminista denunciava la situació d'opressió de les dones en funció dels interessos capitalistes, tot seguint un paral·lelisme evident entre l'opressió femenina i l'opressió de classe, i proposava com a solució la transformació de la societat.

Josep Maria Castellet, el 1965, aconsegueix traduir al català *La mística de la feminitat* de Betty Friedan. Llavors encarrega a Maria Aurèlia Capmany que elabori un assaig similar sobre el tema, però situat a Catalunya, un assaig sobre les dones catalanes. *La dona a Catalunya* es publica l'any 1966 i les conclusions de l'estudi és la reivindicació de la plenitud de drets i deures per a les dones, que així podran ser persones.

Les influències de Capmany són: Campo Alegre, Friedan i Beauvoir, s'afegeix Virginia Woolf. El punt de partida de Capmany és Simone de Beauvoir amb la teoria de la contextualització històrica de la condició de dones subordinades als homes en un context geogràfic concret.

El feminisme de Capmany se situa en el que la teoria feminista actual anomena segona onada. Es tracta d'un primer feminisme híbrid, basat en anàlisis culturals i literàries de textos i mites en què les dones són representades, descrites i definides tot comparant-les amb la condició femenina de la seva època, i centrant aquestes anàlisis en el procés i resultat de la fabricació per part dels homes dels estereotips femenins i la seva persistència en els comportaments i valors socials.

Agafa de Beauvoir el concepte d'alteritat per buscar els orígens i desenvolupar-lo històricament. Beauvoir situa en primer lloc l'existència per legitimar el pensament. La seva tesi de no néixer dona, sinó esdevenir-ne, s'inscriu dins tota la filosofia que denuncia la naturalització de les dones, la seva assignació a una naturalesa i l'estat cultural de la seva existència en societat. Simone de Beauvoir iniciava el seu assaig amb l'afirmació «je suis une femme». Maria Aurèlia Capmany, posteriorment, a partir d'una frase de les memòries

d'una ballarina de can-can dels boulevards francesos del segle XIX, la Rigolboche, també exclamarà «hereusement, je suis une femme» que donarà títol a la novel·la *Feliçment, jo sóc una dona* el 1969, fruit també del seu assaig *La dona a Catalunya*.

Un altre aspecte que tracta el seu assaig és la idea que les dones tradicionalment han estat el segon sexe. També afirma, com Beauvoir, que les dones al llarg de la història, s'han convertit en l'altra, i se'ls ha negat la seva subjectivitat i la responsabilitat de les seves accions.

El patriarcat, la ideologia masclista, presenta la dona com immanència i l'home com transcendència, i demostra com aquests aspectes dominaven la vida social, cultural i política encara a la seva època

Les dones també havien interioritzat aquestes visions tot vivint en un estat inautèntic, en un estat de mala fe. També, però, culpabilitza les dones de perpetuar aquest model.

Si els codis han estat imposats pels homes, la dona es construeix, s'arriba a ser dona a través de la lluita i la rebel·lió contra els esquemes prefixats.

Aquests esquemes són els que desenvolupa en la seva ficció narrativa.

La crítica de Maria Aurèlia apunta cap a uns aspectes concrets, cap a les construccions culturals i socials de la dona, tant cap als conceptes tradicionals que se li han aplicat al llarg de la història com cap a una denúncia d'un context determinat, el de la feminitat propugnada pel franquisme i de la gent que perpetua aquestes construccions obsoletes.

Tal com hem dit al començament d'aquest punt, gènere i nacionalisme no van en solitari, sinó que tenen un recorregut comú.

«La dona no aconseguirà res si no comprèn i no accepta que la seva lluita no és una lluita a favor de la dona sinó a favor d'una persona oprimida, utilitzada, injustament tractada i precisament per això, quan arribi a aquest convenciment, farà causa comuna amb tots les reivindicacions justes de la terra, les laborals, les nacionals, les racials.»

L'opressió patriarcal ha estat perpetuada amb la complicitat de moltes dones i especialment de les dones burgeses. Les crítiques de Maria Aurèlia Capmany es dirigeixen cap a al burgesia, cap al catalanisme burgès entronitzat des del Noucentisme i cap al feminisme burgès d'aquesta mateixa època a Catalunya. Una crítica que apunta al fals feminisme d'aquesta classe i època: les teories

de Dolors Monserdà, Carme Karr, Maria Domènech i les iniciatives de Francesca Bonnemaison de Verdaguer.

Però al mateix temps des de la reivindicació de gènere i genealogia literària demana que les obres de Monserdà tinguin visibilitat i reconeixement.

Unes altres influències en la concepció feminista de Maria Aurèlia Capmany són les teories de Pardo Bazan i el feminisme revolucionari, les teories de Flora Tristan, Sara Grimké, Margarida Nelken o Rosa de Luxemburg.

Maria Aurèlia Capmany evidencia que les dones no han estat mai un subjecte polític, ni tan sols un subjecte de la història, perquè sempre han estat considerades des de l'alteritat.

La concepció de l'ésser humà com a subjecte històric serà bàsica en la seva plenitud com a novel·lista. La història explicarà situacions, fets i personatges d'unes ficcions i trames individuals, però emmarcades i explicades en un context col·lectiu.

Capmany obre camí a casa nostra per plantejar el tema de la igualtat de gèneres i el feminisme. A banda del discurs ideològic, és autora d'un seguit de teories dins d'un feminisme que podríem definir com multigenèric, en el sentit que barreja arguments provinents de la biologia, psicologia, el materialisme història i la crítica literària.

2.4. Els personatges masculins i femenins

Isabel Graña, a l'estudi introductor de *Feliçment, jo soc una dona*, indica que es tracta d'una novel·la amb molts personatges i una clara protagonista.

«La protagonista es mou entremig de classes socials i ambients diversos, i la llengua que emprava l'autora, rica i viva, reflecteix la parla del carrer. És un recurs més que l'ajuda a perfilar i identificar els ambients i els seus protagonistes, des dels sindicalistes als menestrals, i dels senyors a les criades i prostitutes.¹²»

Aquest ventall de personatges i les diferents procedències socials d'aquests serveix a l'autora per tractar els temes que vol desenvolupar i per retratar els diferents moments històrics d'inicis del segle XX.

---

¹² GRAÑA, I. Op. Cit. Pàg. 41

Generalment les protagonistes de les seves novel·les reflecteixen el model de la dona lliure i independent que a les dones com Maria Aurèlia Capmany no se'ls permet ser en la nova Espanya Franquista. «Unes protagonistes que lluiten enmig d'un món que els és hostil, presentant un conflicte intern que es fa ressò del moment històric, de l'ofec entre el desig i la realitat que s'imposa: els somnis d'unes dones, contra els patrons estereotipats d'un règim que les deixava al marge de l'acció per supeditar-les només a l'espera i a la submissió.

A poc a poc, però, és la veu de dona la que es va imposant en una narrativa en què la personalitat femenina va cobrant cada vegada més consciència. Malgrat els problemes de censura amb què va topar Capmany, s'aprecien ja en aquestes novel·les, com a *Feliçment, jo sóc una dona*, els interessos que l'escriptora desplegarà, anys més tard al seu assaig, on mostra i denuncia la situació de desigualtat que pateix la dona, que l'escriptora emmarca dins la lluita pels drets de les persones, per la llibertat d'expressió, en el moment en què al país la lluita antifranquista plantava cara amb accions com la Caputxinada del 1966.»¹³

Carola Milà és la protagonista de *Feliçment, jo soc una dona*, la qual ens ofereix el relat de la seva vida, un relat que configurarà la seva identitat. Tal com afirma Maria Aurora Castellano¹⁴ la novel·la ens permet observar en quins paràmetres es movia la dona del segle xx i el que representa de precursora la seva proposta.

Aquesta identitat es va bastint en relació als altres personatges amb els quals topa al llarg de la vida i que representen, també, diversos moments de la història sociocultural de la Catalunya de principis de segle.

Carola Milà és, en paraules d'Isabel Graña, «una dona que construeix la seva identitat amb els elements que té al voltant, lluitant en un món que li ofereix molt poques coses pel fet que és dona i de classe obrera. Una dona d'intel·ligència natural, valenta, eixerida i amb un gran instint per a la supervivència, qualitats que li serveixen per triomfar i arribar a ser una dona lliure, rica, feliç, malgrat tot i tothom».

---

¹³ <https://www.elcritic.cat/noticies/5-motius-per-reivindicar-maria-aurelia-capmany-des-del-feminisme-12366>

¹⁴ CASTELLANO, M.A. *Carola Milà i la felicitat de ser dona*. Universitat Oberta de Barcelona 2014.

Els personatges femenins

Els primers anys de vida de Carola Milà transcorren amb la seva mare en una habitació llogada a la senyora Marina, que és qui es fa càrrec de la nena. Als cinc anys, se'n tornen a la porteria, on viuen amb l'avi Milà i amb la segona dona de l'avi, la Paula.

Aquestes dones constitueixen uns referents funcionals en la vida de Carola. La senyora Marina és útil per cuidar de Carola, la Paula és útil per cuidar de la llar i mantenir el principi d'autoritat i les monges del Col·legi del Bon Consell seran útils per transmetre l'ideari femení de l'època.

En l'adolescència és acollida per Francesca Bertolozzi de Reinal, un personatge inspirat en Francesca Bonnemaison, representant del feminisme conservador de l'època. La senyora Reinal gaudeix de bona posició i treballa a favor de l'educació de les dones obreres, però sempre des de les idees de la classe benestant. Aquests principis, per a Maria Aurèlia Capmany, només fan que perpetuar el sistema que havia dut a les dones a la ignorància i a la desigualtat respecte dels homes.

En aquesta època, Carola coneix la Maria Albiol, que representa l'amistat i la fraternitat. Una altra dona, l'Anita, la criada de la senyora Reinal, tindrà una gran influència en l'itinerari vital de Carola. L'Anita representa la saviesa popular i fa entendre a Carola que l'origen forma part de la identitat i la fa retornar al seu món. Gràcies a la seva recomanació, Carola entra a treballar com a minyona a casa la família Sala.

Fins aquest moment, la novel·la ha anat mostrant totes les possibilitats del paper de la dona en una societat burgesa: la vida matrimonial, el paper d'esposa, de mare, de cuidadora de la llar i la vida conventual.

Una altra dona, però, Eugènia, li mostra un camí nou, una manera de construir-se a si mateixa i no haver de dependre dels altres ni desenvolupar un paper preestablert pel sistema conservador. Carola emprèn el camí de la prostitució treballant a casa de la senyora Rosita. La novel·la obre un nou debat, el de la prostitució i el de la independència econòmica de la dona.

Un altre personatge femení és el de la Rossy Plans, la filla de Carola i que té un paper secundari en la novel·la. Isabel Graña afirma que aquest rol

secundari és deliberat per part de l'autora amb la finalitat de desmitificar el paper de la maternitat en la vida d'una dona.

Els personatges masculins

L'editor Cosme Tudurí és el primer personatge masculí que apareix a la novel·la i és el motor de la història, ja que dona el tret de sortida al relat de la vida de Carola Milà.

L'avi Milà representa el mercenari capaç de trair-ho tot, fins i tot la seva pròpia família, per actuar en benefici propi i en defensa dels valors de la classe social benestant i que ostenta el poder.

El Feliu Tobies és un jove anarquista, compromès políticament i el primer gran amor de Carola. Serveix a l'autora per retratar l'ambient anarquista de principis de segle. La delació de l'avi acaba amb la mort del jove.

L'Agustí Turull és el segon amor de Carola, però una vegada més, la intervenció, en aquest cas de la senyora Reinal, farà impossible la seva relació.

L'Esteve Plans representa la classe benestant. Controla la vida de la Carola prostituta, la construeix a la seva manera, l'obliga a utilitzar bons perfums... Amb l'embaràs de Carola, se sent obligat a casar-s'hi. L'època de dona burgesa és una de les etapes fosques de Carola, que viu resignada i passiva fins a l'arribada de la Guerra Civil.

El Benito Garrido és l'antònim de l'Esteve Plans. Pertany a la classe treballadora i està compromès amb la causa republicana. La relació que estableix amb Carola és d'igualtat entre home i dona. Amb la derrota republicana, la Carola també se sent derrotada i torna amb l'Esteve Plans i a la vida de dona burgesa.

Finalment la Carola fuig, se'n va a París, i coneix l'últim gran amor, Adrien.

Canvis d'identitat

Cada vegada que la vida de Carola fa un gir inesperat i comença una nova etapa de la seva vida, ho explicita amb un canvi de nom que li permet trencar amb el passat. Carola Milà és el seu nom autèntic, que apareix en moments clau de la seva vida. Serà el seu nom des del naixement fins a la mort del

Salvador Milà i la Paula. Quan es casa amb l'Esteve Plans el torna a recuperar i quan, ja de gran, s'instal·la definitivament a Mallorca i escriu les seves memòries, es presenta de nou amb el seu nom autèntic.

Quan vol escenificar el canvi, el nom nou es transforma en una eina essencial per a identificar la nova Carola. Es converteix en Carmina Torres al ser recollida per la senyora Reinal que la fa batejar com a Carmina Francesca, Mercè, Teodora Torres Bertolozzi.

Quan marxa de casa la senyora Reinal per començar una nova vida a casa la Senyora Sala, es converteix en Llorença Torres, nom que conserva mentre fa de prostituta.

Marxa a París i adopta el nom de Judith Nagy, natural d'Hongria, que és la seva identitat fins al 1968, any que s'instal·la a Mallorca.

La Carola Milà no és altra cosa que la suma de tots aquests diferents «jo» que crea al llarg de la vida. El nom passa a ser un tret distintiu de la seva personalitat que construeix la seva identitat de dona.

Segona part: orientacions per al professorat

La literatura catalana té com a finalitat ampliar la formació literària i humanística de l'alumnat, adquirida durant les etapes educatives anteriors i en les matèries comunes de llengua i literatura del batxillerat. L'objecte d'estudi de la matèria és el discurs literari i pren com a base la lectura d'obres o de fragments representatius. Per mitjà de la literatura es pretén que l'alumnat aprofundeixi en la seva visió del món i l'ampliï.

El contacte per mitjà de la lectura i l'estudi de les obres més rellevants de la tradició literària és un motiu d'enriquiment que cal afavorir tot establint vincles entre les obres, el context i les idees. El coneixement de la pròpia tradició literària és necessari per entendre el capteniment, les actituds i el marc cultural que configuren la societat actual i és clau en l'evolució de les persones i en l'ampliació i consolidació del domini dels recursos de la competència comunicativa. Aquesta tradició, a més, es projecta en una gran varietat de contextos i de manifestacions artístiques¹⁵.

15

http://xtec.gencat.cat/web/.content/alfresco/d/d/workspace/SpacesStore/0028/f2989dc7-8a2c-4b2f-86e8-4d5929f43fd7/PUBL-curriculum_batxillerat.pdf

1. Competències generals i específiques

Competències
generals

1. Competència comunicativa

Facultat de mobilitzar diferents dominis de llengües en varietat de contextos i finalitats, com a eina per aprendre a aprendre, per relacionar-se i per interaccionar amb el món.

---

2. Competència en gestió i tractament de la informació

Capacitats i destreses que permeten mobilitzar recursos per trobar, reunir, seleccionar i analitzar informacions procedents de fonts diverses i en diferents suports.

---

3. Competència digital

Facultat de mobilitzar en situacions singulars diverses el conjunt de capacitats i destreses derivades dels coneixements teòrics i pràctics bàsics de la societat de la informació, de la seva cultura i dels seus productes.

---

4. Competència en recerca

Facultat de mobilitzar els coneixements i els recursos adients per aplicar un mètode lògic i raonable per trobar respostes a preguntes o per resoldre problemes rellevants.

---

5. Competència personal i interpersonal

Facultat de mobilitzar el conjunt de capacitats i destreses que permeten, d'una banda, l'autoconeixement i el coneixement dels altres i, d'altra, treballar en entorns col·laboratius.

---

6. Competència en el coneixement i interacció amb el món

Capacitat de mobilitzar diferents sabers escolars, referits a la societat i als valors de la ciutadania. Aquests sabers tenen per objecte la comprensió i interacció amb la societat i el món on es viu i es creix, per tal de dirigir reflexivament les accions cap a la seva millora.

Competències
específiques
de la matèria

1. Competència estètica i literària

La literatura esdevé una eina immillorable per a l'anàlisi, el coneixement i la reflexió sobre l'experiència humana. Avala les possibilitats expressives i creatives de les llengües i afavoreix el desenvolupament de la pròpia competència comunicativa.

---

2. Competència en la recerca i el tractament de la informació

Els aspectes propis de l'àmbit se centren en tot el que es relaciona amb els múltiples aspectes de la reflexió literària per desenvolupar estratègies i itineraris que facilitin els mètodes de recerca, la sistematització de la informació, l'ús de les diferents fonts i la planificació i elaboració del producte final.

---

3. Competència plurilingüe i intercultural

Un dels aspectes de l'estudi de la literatura té com a eix establir relacions amb les construccions literàries de diferents cultures.

2. Objectius fonamentals

1. Llegir, analitzar i valorar de manera crítica la novel·la *Feliçment, jo soc una dona*, de Maria Aurèlia Capmany.

2. Conèixer les característiques del gènere de la novel·la i els recursos que s'hi empren.

3. Identificar, analitzar i comentar, per mitjà de la lectura, els temes que hi apareixen i el tractament que se'n fa.

4. Reconèixer les relacions que s'estableixen entre els temes que apareixen a *Feliçment, jo soc una dona* i els corrents de pensament de l'època de Maria Aurèlia Capmany.

5. Observar i analitzar les relacions que s'estableixen entre aquesta obra literària i altres obres de la literatura universal.

6. Observar i analitzar les relacions que s'estableixen entre aquesta obra literària i altres obres de manifestacions artístiques diverses, en especial la cançó i el teatre.

7. Usar de manera crítica i significativa les fonts bibliogràfiques i els recursos en línia adequats per a la interpretació de l'obra objecte d'estudi.

8. Participar de manera activa, reflexiva i crítica en els comentaris orals col·lectius necessaris per a la construcció del coneixement de l'obra objecte d'estudi.

9. Crear textos diversos a partir dels models llegits i analitzats.

3. Continguts rellevants

1. Comprensió de la novel·la *Feliçment, jo soc una dona* com a fenomen literari i com a vehicle de creació i transmissió cultural: una obra fonamental de la narrativa catalana del s. XX.

2. Reconeixement de les característiques dels gènere i els recursos usats en la construcció narrativa de *Feliçment, jo soc una dona*.

3. Interpretació dels esdeveniments històrics en què es contextualitza l'obra i dels valors socials propis de l'època que siguin significatius per a la comprensió de l'obra objecte d'estudi.

4. Reflexió sobre els temes literaris que l'obra desenvolupa.

5. Comprensió dels autors de referència que influeixen significativament en la novel·lística de Maria Aurèlia Capmany i reflexió sobre la relació que hi tenen.

6. Gestió adequada de la participació dels alumnes en l'anàlisi dels textos a partir del mètode conversacional.

7. Ús de les estratègies necessàries per prendre la paraula o intervenir en el moment adequat i col·laborant perquè la conversa sigui reeixida; i per defensar els punts de vista personals sobre literatura amb precisió i respecte vers les altres persones.

8. Planificació, elaboració i exposició (oral o escrita) de treballs de tipus acadèmic. Aplicació dels coneixements lingüístics per a la producció de textos: adequació, coherència, cohesió, correcció.

9. Elaboració de textos de creació a partir de l'anàlisi dels textos estudiats.

10. Identificació i utilització correcta de la informació per adequar-la a l'aprenentatge dels conceptes que l'obra objecte d'estudi conté i desenvolupa.

11. Establir connexions amb conceptes que es poden trobar en altres matèries: literatura universal, cultura clàssica, història de l'art, filosofia...

4. Criteris d'avaluació

1. Valorar la capacitat de comprensió, anàlisi i interpretació dels conceptes i continguts de la novel·la *Feliçment, jo soc una dona* treballats per mitjà d'aquesta *Guia de lectura*.

2. El punt anterior es pot avaluar a partir del desenvolupament oral col·lectiu de les activitats que es realitzen i de les intervencions i aportacions individuals (espontànies o preparades) dels alumnes: tot el que succeeix durant les classes és potencialment objecte d'avaluació.

3. Participar de manera activa, reflexiva i crítica en els debats proposats per a la construcció de coneixements i la comprensió del text literari.

3. El punt primer es pot avaluar també a partir dels treballs escrits de tipus acadèmic que es realitzen.

4. És important valorar la creativitat personal en l'àmbit literari a partir de les activitats que es realitzen en aquest sentit, tenint en compte l'originalitat, la implicació i l'increment del cabal de la pròpia experiència personal que aquestes activitats permeten.

5. Valorar la capacitat de l'alumne de relacionar críticament i amb rigor conceptes d'àmbits diversos: de la literatura catalana amb la literatura universal; de la literatura amb la pintura; de la literatura amb la filosofia...

5. Guia de lectura

Una novel·la com la que tenim a les mans, interessant, complexa pel que fa als recursos i a les tècniques narratives emprades en la seva construcció, rica per la quantitat de temes que tracta i una de les obres clau de la literatura catalana contemporània, requereix un apropament a referents literaris, època, temes i context literari; així com a la personalitat de Maria Aurèlia Capmany, abans que el lector s'endinsi i es vegi arrossegat pel món de *Feliçment, jo soc una dona*.

Hem distribuït la guia en tres parts. La primera, «Per anar fent boca», correspon al moment d'*Abans de la lectura*. La segona, «Llegim pas a pas», és una guia *Durant la lectura* per ajudar a orientar la interpretació del text tenint en compte l'estructura de la novel·la. La tercera, «Una mirada global», proposa una recapitulació i ampliació d'alguns dels aspectes tractats per a *Després de la lectura*.

Als apartats d'*Abans de la lectura* i de *Després de la lectura*, hem classificat les activitats segons els quatre aspectes fonamentals que es proposen per treballar: Literatura (referents literaris, gèneres, autores d'influència), Història (fets històrics que apareixen en la novel·la i que condicionen la història dels personatges), Feminisme (ideologia que l'autora insereix en la novel·la) i Societat (autors que es van relacionar amb l'autora i que van exercir una influència en la composició de la seva obra).

Tot i que en l'apartat «Durant la lectura» les activitats no segueixen aquesta classificació explícita per a l'alumne, també desenvolupen aquests aspectes a mesura que es van inserint en la història.

Relació amb altres matèries. Aquests quatre motius poden constituir per ells mateixos centres d'interès per a treballs interdisciplinaris en relació amb altres matèries comunes com ciències per al món contemporani, filosofia i ciutadania, història; o de modalitat com arts escèniques, arts: llenguatge i pràctica musical, literatura universal, humanitats i ciències socials.

El professorat pot escollir treballar la globalitat de les activitats per tal que l'alumnat es faci una idea de conjunt de la novel·la, o pot escollir un d'aquests centres d'interès i aprofundir-hi amb el treball amb les altres matèries.

D'aquesta manera, els quatre eixos de coneixements que es van desenvolupant al llarg del «Quadern de l'alumne» poden constituir, també, centres d'interès i el punt de partida per als treballs de recerca de Batxillerat.

La tipologia de les activitats que es plantegen respon al desenvolupament de les següents habilitats cognitives i estratègies de lectura.

Activitats de cerca, selecció i integració de la informació
Activitat de deducció i d'interpretació
Activitats d'adquisició de nous coneixements
Activitats de recapitulació
Activitats de comparació i de relació
Activitats de connexió
Activitats de producció

També es proposen tres tipus d'**agrupaments**: individuals, en petit grup i en gran grup d'acord amb l'objectiu i la complexitat de la tasca proposada.

5.1. Abans de la lectura. Per anar fent boca...

La narrativa del segle xx té en Maria Aurèlia Capmany un dels seus màxims exponents. *Feliçment, jo soc una dona*, encara que sigui un producte arrelat als fets històrics i socioculturals del moment, no deixa de ser vigent en l'actualitat, com passa amb totes les grans obres de la literatura universal.

Les activitats que es proposen en aquest apartat del «Quadern de l'alumne» tenen a veure amb l'autora, el context global de la seva obra, els fets històrics que la condicionen, el pensament i la ideologia de l'escriptora, l'activisme cultural de Maria Aurèlia Capmany, les relacions literàries, les influències artístiques i la situació dels escriptors catalans durant la postguerra.

Tal com ja hem ressenyat, al «Quadern de l'alumne», les activitats apareixen classificades en relació als quatre centres d'interès que destaquem de l'obra de Maria Aurèlia Capmany i de la novel·la, *Feliçment, jo soc una dona*: literatura, història, societat i feminisme.

A més a més, afegim en aquestes orientacions la classificació de les tasques segons les estratègies de lectura que desenvolupen en l'alumnat i suggeriments d'aplicació de les tasques o d'ampliació a criteri del professorat.

Cal tenir en compte que, al «Quadern de l'alumne», en els enunciats de les activitats, de vegades apareix informació complementària a la de l'apartat de la guia didàctica «Primera part: contextualització de l'obra i l'autora». En aquests casos es dona la referència bibliogràfica d'on s'ha extret la informació amb una nota a peu de pàgina.

En altres ocasions, la informació que es facilita a l'alumne en l'enunciat, és un resum de les idees clau exposades a la guia didàctica, que serveixen com a punt de partida per a la resolució de la tasca plantejada.

Classificació de les activitats

	Activitat 1	Activitat 7
	Activitat 2	Activitat 9
	Activitat 3	Activitat 11
	Activitat 5	

	Activitat 2	
---	-------------	--

	Activitat 4	Activitat 8
	Activitat 6	Activitat 10

	Activitat 12	Activitat 15
	Activitat 13	Activitat 16
	Activitat 14	

Activitats del «Quadern de l'alumne»

1. Maria Aurèlia Capmany és una de les escriptores més importants de la segona meitat del segle XX, tant per la seva activitat com a escriptora com pel seu activisme cultural. Va publicar novel·les, reculls de narrativa breu, contes per a nens, assaigs, obres de teatre, guions per a la ràdio i la televisió, articles a la premsa i va dur a terme nombrosos cursos de divulgació, conferències, presentacions, mítings polítics.

En aquesta guia de lectura ens dediquem exclusivament a la novel·la *Feliçment, jo soc una dona*, però abans de començar a llegir cal conèixer una mica l'autora, les seves motivacions artístiques i els seus interessos intel·lectuals.

✓ A continuació, tens una relació de totes les novel·les que va escriure, completa el llistat dels llibres publicats dels altres gèneres. T'adonaràs de la complexitat de la seva producció i de l'obra extensíssima de Maria Aurèlia Capmany.

Activitat de cerca d'informació sobre l'obra de l'autora. L'enllaç que es dona a peu de pàgina (<https://www.escriptors.cat/autors/capmanyma/portic>) es pot fer servir per resoldre la tasca.

2. Maria Aurèlia Capmany comença a néixer el 3 d'agost de 1918. Es va educar en temps de la Segona República i amb els valors republicans. Va viure la Guerra Civil espanyola i va començar a escriure en plena postguerra. La guerra va ser un daltabaix en una família d'idees catalanistes i liberals, va interrompre la carrera de filosofia que havia iniciat el 1937 a la universitat i va causar un fort impacte en la concepció de la vida i del món a la futura escriptora.

41

Al seu dietari de guerra escriu:

Jo, que amb el cor ple d'il·lusions esperava que la vida em donés el desengany en la meua lluita, m'he trobat abans de començar que el meu camí era tancat i que calia seguir-ne uns altres.

Un avenir més negre que una gola de llop. (...)

La joventut està destruïda (...) i aquella gent de Miramar que cantaven "Les nostres veus són alegres cants" desfets moralment passen els ulls indiferents per la nostra terra, arrossen les espatlles i sentim una terrible peresa per tot.

- ✓ Com interpretes aquest fragment?
- ✓ Creus que els fets viscuts poden tenir influència en la seva novel·lística? Quina?
- ✓ Com va afrontar Maria Aurèlia Capmany la desfeta de la guerra i les seves conseqüències?

A partir del dietari d'una Maria Aurèlia joveníssima, es proposa una cerca d'informació guiada amb els enllaços que es faciliten a l'activitat per tal que es reflexioni sobre la informació obtinguda i se'n faci una interpretació. El fragment de dietari que es reproduïx pot ajudar l'alumnat a fer-se una idea de què devia suposar un atzucac com la Guerra Civil per als joves de l'època. Tot i que l'activitat s'orienta, sobretot, a la reflexió literària, també s'hi treballa de fons el context històric que la influencia. És per això que hem afegit la icona H en aquestes orientacions. El professorat pot escollir com orienta la reflexió i quin aspecte prefereix destacar.

3. A l'arxiu de TVE Catalunya, hi trobem una entrevista biogràfica a Maria Aurèlia Capmany. Mireu-la a classe i anoteu les idees que us semblin més importants, o que us impactin més de la seva biografia.

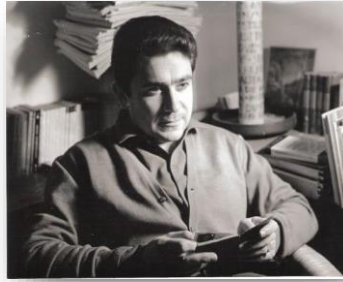
Activitat en gran grup o grup classe. Es visiona el vídeo de l'enllaç <http://www.rtve.es/alacarta/videos/personatges/arxiu-tve-catalunya-personatges-maria-aurelia-capmany/2823357/>

Suggeriment de dinàmica:

Cada alumne, individualment, apunta aquelles idees que li han semblat importants o que l'han impactat. A continuació, es posen en comú i, en gran grup, s'ajunten totes les idees que s'han destacat per alguna raó. Amb aquesta dinàmica, l'activitat s'enriqueix, ja que el llistat d'idees destacades creix i s'aprofundeix més en el coneixement de la vida de Maria Aurèlia Capmany.

4. Com has pogut veure, la dedicació al món del teatre va ocupar una part important de la seva tasca com a escriptora i com a activista cultural.

- ✓ La relació amb Ricard Salvat va ser clau en el desenvolupament personal i artístic de Maria Aurèlia Capmany. Busca informació sobre aquest dramaturg i sobre la seva relació amb l'escriptora.

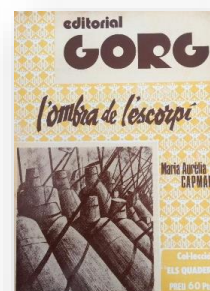
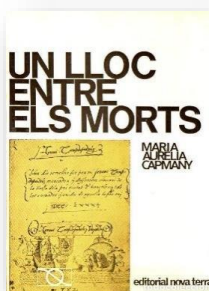

Activitat de cerca d'informació que obre el centre d'interès de «Societat» amb la figura de Ricard Salvat. Resseguint els escriptors que es van relacionar amb Maria Aurèlia Capmany i que van tenir alguna influència en la seva obra, el lector pot fer-se una idea bastant exacta dels autors, gèneres i obres de la literatura de postguerra. Per resoldre aquesta tasca es pot cercar a l'enllaç que es dona a peu de pàgina: <https://www.nuvol.com/noticies/ricard-salvat-i-la-seva-epoca/>

5. Maria Aurèlia Capmany va guanyar un quants premis literaris i es va fer un nom en el món de les lletres catalanes. A continuació tens els llistat dels premis que va guanyar.

43

- ✓ En grups de 3, busqueu aquests premis i feu-ne un breu resum de l'evolució i de la importància que van tenir en el panorama literari català en el moment en què van ser fundats.

Activitat en petit grup de cerca, selecció i integració de la informació i de producció d'un resum de cadascun dels premis buscats. Els integrants del grup es poden repartir els premis per fer la cerca i després posar en comú la informació que han trobat.

6. El 1948 guanya el Premi Joanot Martorell amb *El cel no és transparent*. Salvador Espriu forma part del jurat. A partir d'aquest moment, s'estableix una relació literària que tindrà una gran influència en l'obra posterior. De fet, la novel·la premiada és corregida per Espriu i publicada l'any 1963 amb el títol *La pluja als vidres*.

✓ Salvador Espriu és un dels grans escriptors de la literatura catalana, les seves idees i tendències filosòfiques van influenciar l'obra de Maria Aurèlia Capmany. Busca'n informació i explica-les.

Activitat de cerca d'informació sobre la figura de Salvador Espriu. En aquesta activitat es proposa al lector de fer un pas més i d'interpretar la informació que trobi sobre les idees i tendències filosòfiques d'aquest escriptor en relació a la seva influència en l'obra de Maria Aurèlia Capmany.

7. Com ja has vist, els premis són importants en la vida cultural i literària d'un país. A l'època de la postguerra, el Joanot Martorell és el premi literari més important. La persecució de la cultura i la llengua catalanes per part del règim franquista fan que la literatura catalana sigui absent d'un procés de normalització del mercat editorial. La censura era especialment rigorosa amb els productes escrits en llengua catalana i va portar la seva intolerància a l'extrem de prohibir la publicació de traduccions al català, només va permetre reeditar-ne algunes fetes a la preguerra i fins entrats els anys cinquanta no va admetre cap excepció amb peces d'actualitat. Es pretenia reduir la cultura catalana a valors locals, regionals, tolerats exclusivament, per la seva dimensió sentimental.

La novel·la, per ella mateixa, ja constituïa un objectiu a assolir com a peça fonamental de modernitat i esdevenia la peça clau d'una política que havia de començar per la reconstrucció del mercat literari i pel retrobament amb el lector. Dins d'aquesta situació d'excepcionalitat els mitjans utilitzats per aconseguir la comercialització del gènere no deixen de ser els habituals: premis, subscripcions, creació de clubs de lectors, presentacions públiques d'obres. Els premis van ser l'instrument més important. L'objectiu era incentivar el conreu de la novel·la. Premis i editorials formaven un nucli únic que incentivava el mercat, dirigia gustos i potenciava nous valors.

✓ Busca més informació sobre la situació dels escriptors i de la literatura catalana en l'època de la postguerra i fes-ne una ressenya.

Activitat de cerca lliure d'informació per conèixer el context literari en què es desenvolupava l'obra de Maria Aurèlia Capmany. La tasca es planteja com una activitat individual.

Suggeriment de dinàmiques per a una posada en comú de les ressenyes realitzades.

Opció A) Una vegada s'hagi elaborat la ressenya individualment, fer petits grups de quatre o cinc alumnes que posin en comú les seves ressenyes i les refonguin en una de sola. A continuació es llegeixen en veu alta a la classe.

Opció B) Fer un mural de ressenyes. En una paret de l'institut es pengen les ressenyes. Es pot mantenir penjat mentre duri el treball de la lectura de la novel·la.

8. Les dedicatòries de les novel·les són importants. En aquest cas *Feliçment, jo soc una dona* està dedicada «A en Jaume», qui va ser el company sentimental de Maria Aurèlia Capmany. Jaume Vidal Alcover va ser poeta i prosista, professor universitari.

✓ La relació amb Jaume Vidal va ser intensa i fructífera. Els dos grans escriptors compartien inquietuds i compromís social i literari. Cerca informació de les activitats que van dur a terme Jaume Vidal Alcover i Maria Aurèlia Capmany.

Activitat de cerca i selecció d'informació, i d'adquisició de coneixements. L'activisme cultural de Maria Aurèlia Capmany és un tret que defineix la personalitat de l'escriptora. En aquesta tasca es destaca aquest aspecte i la pluralitat de les seves actuacions en el camp sociocultural en companyia de Jaume Vidal Alcover. Al mateix temps es dona a conèixer un altre gran escriptor de la nostra literatura que acostuma a passar desapercebut en els llibres d'història de la literatura.

9. *De Felçment, jo soc una dona*, se n'han fet moltes reedicions: Editorial Nova Terra als anys 1969 i 1977; Editorial Laie, 1983; Editorial Barcanova, 2004, 1994; Barcanova infantil i juvenil 2017; i Grup 62-Educaula 62, 2017. Algunes d'aquestes edicions tenen estudis introductoris a la novel·la i proposta d'activitats, així com algun dossier didàctic.

- ✓ A què creus que es deu aquest afany per reeditar-la?
- ✓ Algunes d'aquests reedicions tenen estudis introductoris i proposta d'activitats per entendre millor la novel·la. Cerca-les per internet i especifica de quines es tracta.

Activitat de reflexió i de deducció a partir de la informació facilitada i trobada. L'objectiu és constatar la importància de la novel·la que estudiem en aquesta guia.

10. Maria Aurèlia Capmany i Manuel de Pedrolo són els dos escriptors més representatius de la seva generació, tant pel que fa a la seva obra com a l'experiència i la lluita social. En el camp literari aportaven noves tècniques narratives, algunes de les quals arribaven per primer cop i amb retard, com també la lectura dels grans autors clàssics contemporanis: existencialisme, novel·la negra, tècniques de la narrativa nord-americana d'entreguerres, novel·la gòtica anglesa, Joyce, Kafka, Henry James, Virgínia Woolf, Faulkner...

Les circumstàncies històriques marquen la literatura d'aquests autors, que es plategen qüestions individuals sobre l'existència humana, sense oblidar la realitat col·lectiva i històrica que els envolta. El realisme social dels anys seixanta va accentuar aquest

darrer aspecte, en tots els gèneres. La reacció de la mà de la generació dels setanta, fou l'experimentalisme i el subjectivisme.

✓ Quines coincidències literàries, socials i culturals tenien? En quins gèneres coincidien? Compartien algunes tècniques narratives?

Manuel de Pedrolo és un altre dels autors destacats que es van relacionar amb Maria Aurèlia Capmany. Activitat de reflexió, de comparació i de connexió entre les obres dels dos autors.

11. En l'enunciat de l'activitat anterior, s'han esmentat autors de renom que van influenciar en la novel·la catalana amb l'aportació de nous gèneres o tècniques.

✓ En grups de tres, cerqueu informació i destaqueu les aportacions de les tècniques narratives més importants i per les quals són coneguts aquests escriptors.

Activitat en petit grup per cercar, seleccionar i destacar les aportacions dels escriptors proposats. Sugeriment de dinàmica: repartir els escriptors entre els membres del grup per cercar la informació i posada en comú per consensuar la informació rellevant per resoldre la tasca. També es pot fer un pòster o una infografia dels escriptors i les tècniques narratives més importants.

12. Abans de llegir, també ens hem de fixar en les citacions que obren el llibre. En aquest cas es tracta d'un fragment de *Mémoires de Rigolboche* del 1960.

✓ Les citacions inicials ens donen pistes d'algun dels temes que es tractaran en la novel·la. Per què creus que l'autora ha triat aquesta citació?

Activitat de literatura comparada. També de deducció, ja que per respondre a la pregunta plantejada cal fer inferències a partir del que ja s'ha après sobre la novel·la en les activitats anteriors i les pistes que ens dona la citació.

13. En l'explicació de l'activitat anterior, hem esmentat quatre escriptores que han tractat el tema del feminisme.

✓ En grups de quatre, busqueu les seves obres més importants.

Activitat de cerca i selecció de la informació i de literatura comparada. Suggestiment de dinàmica: es reparteix una autora a cada membre del grup i s'amplia l'activitat en la cerca de la vida de l'autora i de les obres més rellevants, així com de les temàtiques que tracten. Finalment es pot fer una infografia amb les autores.

48

14. El títol del llibre el devem a una connexió que parteix de Simone de Beauvoir, que iniciava el seu assaig *El segon sexe* amb l'afirmació «Je suis une femme». Capmany, posteriorment, a partir d'una frase de les memòries de la ballarina de can-can dels boulevards francesos del segle XIX, la Rigolboche, també exclamarà “Hereusement, je suis une femme”, que donarà títol a la novel·la que tractem en aquesta guia. L'autora es fa seva la tesi de Beauvoir de *no néixer dona, sinó d'esdevenir-ne*.

✓ Fes una petita investigació, i explica què volen dir Beauvoir i Capmany amb aquesta frase: “no néixer dona, sinó d'esdevenir-ne”.

Activitat de cerca, anàlisi, reflexió, connexió i deducció.

Suggestiment de dinàmica: un primer moment de reflexió individual i posada en comú en gran grup per consensuar entre tota la classe la resposta adequada.

15. Abans de començar a llegir val la pena que t'aproximis a les teories feministes de Maria Aurèlia Capmany.

✓ Quins són els postulats més importants de la seva teoria feminista?

Activitat de cerca, selecció i integració de la informació. Conèixer les teories feministes de Maria Aurèlia Capmany abans de començar a llegir la novel·la pot donar moltes pistes al lector i facilitar la comprensió crítica del text.

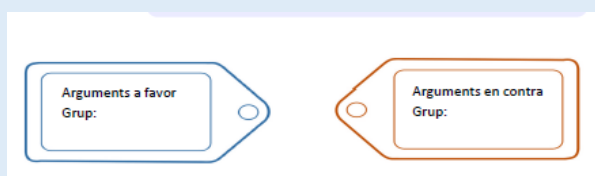
Suggeriment: elaborar un pòster amb el resum dels postulats de la teoria feminista de Maria Aurèlia Capmany.

16. Abans d'endinsar-nos en la lectura de la novel·la, us proposem un debat sobre el feminisme. Organitzeu-vos en grups i escolliu si esteu d'acord amb Maria Aurèlia Capmany i les seves propostes, o si pel contrari teniu objeccions. Poseu en comú les vostres idees tenint en compte la informació que heu trobat, treballat en les activitats classificades amb la lletra F, i feu-vos un guió dels vostres arguments.

❖ Podeu extreure més idees del programa de TV3, *Maria Aurèlia Capmany, 20 anys després*:

Activitat de síntesi dels coneixements adquirits al llarg d'aquest apartat del «Quadern de l'alumne».

Suggeriment de dinàmica:

- 1) Visionat del vídeo
- 2) Cada grup fa una recapitulació dels coneixements adquirits en les activitats de la guia que han treballat el feminisme i que apareixen classificades amb la lletra F.
- 3) Es reparteixen a l'atzar les etiquetes dels arguments a favor i en contra. Hi ha d'haver el mateix nombre de grups a cada banda.
- 4) Cada grup elabora el guió de les idees que vol exposar.
- 5) Es realitza el debat seguint l'estructura pròpia del debat.
- 6) Es recullen les conclusions i se n'extreu una infografia.

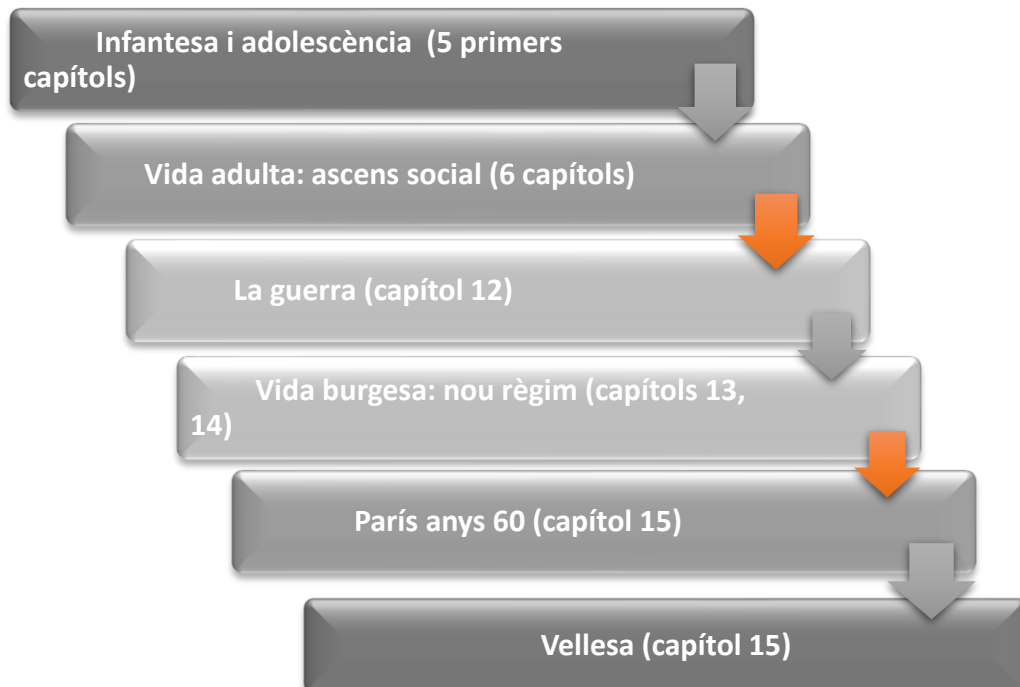
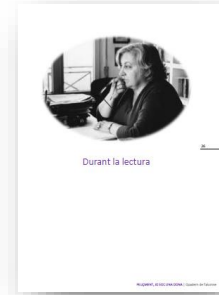
Estructura del debat:

1. **Introducció.** El moderador presenta els grups i exposa el tema que es debatrà.
2. **Exposició inicial.** Cada grup enuncia la postura sobre el tema.
3. **Discussió.** És la part central del debat. Els interlocutors confronten i argumenten les seves opinions.
4. **Conclusió.** Cada grup sintetitza la seva postura, que pot coincidir amb la inicial o haver estat modificada.
5. **Comiat.** A càrrec del moderador, que resumeix les opinions expressades i dona per acabat el debat.

5.2. Durant la lectura. Llegim pas a pas

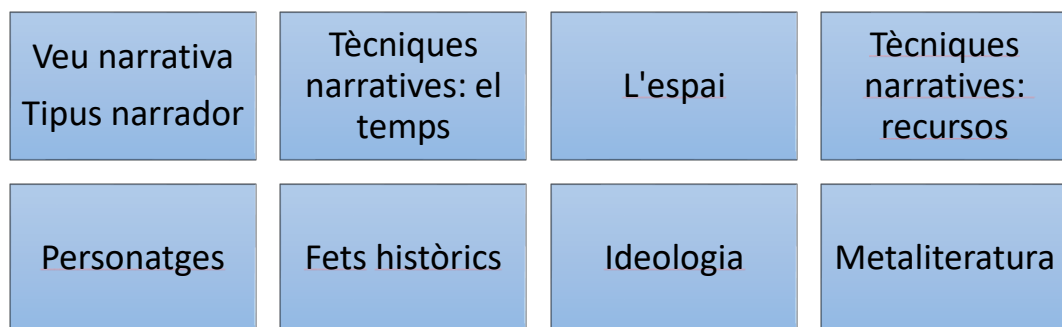
Comencem a llegir la novel·la. Ja ens hem preparat per poder fer una lectura atenta i sagaç. Coneixem les claus que obren la porta d'entrada. Els gustos, inquietuds, interessos, preocupacions i finalitats de l'escriptora. Maria Aurèlia Capmany no és una autora que escrigui textos únicament per divertir o distreure. La seva obra està plena de suggeriments, preguntes i crides d'atenció cap als lectors sobre aspectes diferents de la condició humana. Aquest pas a pas que proposem al lector només és un camí que l'ha de portar a descobrir la narrativa de Maria Aurèlia Capmany.

Les activitats que proposem estan distribuïdes en sis apartats que responen a l'estructura interna de la novel·la, tant pel que fa als fets viscuts per la protagonista, Carola Milà, de qui se'ns narra la vida atzarosa des del moment del seu naixement fins a la vellesa; com per les tècniques narratives utilitzades per l'autora.

Aquestes activitats, a diferència de les de *l'Abans de la lectura* i les de *Després de la lectura*, estan pensades per tenir una realització més breu i per atendre als aspectes més tècnics de la construcció narrativa i de l'estil de l'autora. No volem interrompre en excés la lectura de manera que el lector se'n desenganxi, al contrari volem facilitar-li la immersió en el món de *Feliçment, jo soc una dona*.

Les activitats apareixen classificades en aquests vuit aspectes i en els enunciats s'incorporen explicacions de teoria literària per facilitar la resolució de les tasques, així com enllaços per ampliar la informació sobre aquell aspecte de narratologia en el qual volem aprofundir.

Activitats del «Quadern de l'alumne»

Primera part. Infantesa i adolescència (5 primers capítols)

La veu narrativa	Activitat 17
	Activitat 19
Tècniques narratives: el temps	Activitat 18
L'espai	Activitat 21
	Activitat 20
Els personatges	Activitat 22
Fets històrics 	Activitat 23

53

Segona part. Vida adulta. Ascens social (del capítol 6 a l'11)

Tècniques narratives: recursos	Activitat 28
L'espai	Activitat 26
	Activitat 25
Els personatges	Activitat 30
Fets històrics 	Activitat 29
Ideologia 	Activitat 24
	Activitat 27
Metaliteratura	Activitat 31

Tercera part. La guerra (capítol 12)

Els personatges

Activitat 33

Fets històrics

Activitat 32

Quarta part. Vida burgesa, nou règim (capítols 13 i 14)

Els personatges

Activitat 35

Fets històrics

Activitat 34

Activitat 36

54

Cinquena i sisena parts. París anys 60. Vellesa (capítol 15)

Els personatges

Activitat 37

Les activitats que treballen els fets històrics formen part del centre d'interès d'història i les que treballen la ideologia del centre d'interès del feminisme. De manera que si el professorat vol desenvolupar algun d'aquests eixos com a treball interdisciplinari pot sumar aquestes activitats a les que es proposen en *l'Abans de la lectura* i *Després de la lectura* classificats amb les lletres:

5.3. Després de la lectura. Una mirada global

Després de llegir una novel·la, cal reflexionar de manera global i en conjunt, contrastant els diferents aspectes que, de manera fragmentària, el lector ha anat trobant al llarg de la lectura. Maria Aurèlia Capmany és una autora intel·ligent que escriu per a un lector intel·ligent, i les seves propostes novel·lístiques no estan mancades de trucs a la manera d'un mag. En aquest apartat de la guia proposem un seguit d'activitats per reflexionar i unir les peces del trencaclosques, així com per aprofundir en alguns aspectes clau i d'especial interès.

El primer aspecte que abordarem serà el dels gèneres que sobreviuen amagats l'un en l'altre en la novel·la. Hem de tenir en compte que les diferents produccions d'una escriptora no estan aïllades les unes de les altres i que, en moltes ocasions, les posteriors aprofundeixen, concreten o fan evolucionar temàtiques i tècniques de les anteriors. Així doncs, *Feliçment, jo soc una dona*, la podrem relacionar amb altres novel·les.

La trajectòria empresa en l'etapa anterior té la seva continuïtat a *Feliçment, jo soc una dona*. S'acosta a *Un lloc entre els morts* pel pretext narratiu, autobiogràfic i per la implantació d'un personatge dins de la història recent des de començament de segle XX a la postguerra; es relaciona amb *Betúlia* i *El gust de la pols* per la presentació crítica d'un retaule social i, encara amb la darrera, per la narració d'un destí configurat a la inversa. Carola Milà, una mena de Moll Flanders dels temps moderns, aconsegueix reeixir socialment i personalment,

malgrat els inconvenients del seu origen (classe social baixa i manca de família coneguda) que la marquen.

La protagonista de *Feliçment, jo soc una dona* segueix una trajectòria cap a la seguretat malgrat els inconvenients esmentats que no li suposen d'entrada unes fidelitats per conservar res del que socialment la caracteritzava.

Seguint els models de la novel·la d'aprenentatge anglesa del s. XVIII, inclosa la seva dimensió picaresca, la protagonista passa tota mena d'experiències (pobresa, ascensió de classe, coneixement de moltes persones i idees, utilització dels propis recursos, soledat, guerra, amor) que la portaran a fer el pas del desacord absolut amb tot el que té a l'abast a una certa harmonia amb la realitat que mostra la seva final i exitosa integració en el món.

Així doncs, destacarem aspectes com els gèneres (biografia, novel·la d'aprenentatge, novel·la picaresca...), la relació amb altres novel·les de l'autora, la relació amb altres obres literàries, la trajectòria vital de l'autora, la influència de la postguerra, la crítica a la burgesia i els feminismes.

Les activitats també apareixen classificades segon els centres d'interès que es desenvolupen al llarg de la guia.

Classificació de les activitats

	Activitat 38	Activitat 47
	Activitat 39	Activitat 49
	Activitat 45	Activitat 50
	Activitat 46	Activitat 51

	Activitat 40
	Activitat 41

	Activitat 48
---	--------------

Activitat 42

Activitat 44

Activitat 43

Activitats del «Quadern de l'alumne»

38. Al Pròleg de *Feliçment, jo soc una dona*, Carola Milà reflexiona sobre la novel·la que és a punt d'escriure i cita els referents literaris que li serveixen d'inspiració.

«Malgrat la incongruència de tots aquests consells, val a dir que en vaig treure unes quantes idees clares que m'han ajudat a orientar aquest escrit. En primer lloc, que ell espera de mi una biografia apassionada prou caòtica per semblar autèntica; d'altra banda, que em calia lligar els meus records amb l'existència de la gent il·lustre que m'ha tocat conèixer i recolzar la meua vida en uns fets que ja són història. Una cosa, en fi, entre *Moll Flanders* i les memòries de l'Amadeu Hurtado. Per això m'he fet enviar la novel·la de Daniel Defoe, i *Quaranta anys d'advocat*.»

✓ Busca una ressenya o resum d'aquestes obres i explica en què es relacionen amb *Feliçment, jo soc una dona*.

✓ En tots dos casos es tracta d'autobiografies. A *Feliçment, jo soc una dona*, l'editor proposa a Carola que escrigui les seves memòries, és per això que ella decideix començar el llibre des de la data del seu naixement. Es tracta, però, d'una biografia? Ara que ja has acabat de llegir-la i que ja has analitzat els diferents narradors que hi intervenen, destaca les parts de la novel·la que responen al gènere de la biografia i digues per què.

58

Activitat de literatura comparada. Cerca d'informació, reflexió i deducció.

Suggeriment de dinàmica:

- 1) Recerca i respostes a les dues preguntes de manera individual.
- 2) Posada en comú en gran grup i consens de les conclusions.

39. Maria Aurèlia Capmany, per construir aquesta novel·la, utilitza recursos de gèneres novel·lístics diferents.

✓ Recorda els elements de la novel·la picaresca i de la novel·la d'aprenentatge que apareixen a *Feliçment, jo soc una dona*.

✓ Per què penses que la crítica ha qualificat la Carola Milà d'una Moll Flanders dels temps moderns?

Activitat de reflexió i de deducció que pot servir per ampliar el camp de treball amb l'aprofundiment en els gèneres narratius que s'expliciten en l'enunciat. També pot servir per connectar amb els continguts de literatura universal.

A més a més d'ampliar en els gèneres, també es pot proposar la lectura de *Moll Flanders*, un clàssic que pot enriquir la biografia lectora de l'alumnat.

- ❖ Es podria fer una activitat d'ampliació que podria originar un treball de recerca comparant les vides de Carola Milà i de Moll Flanders i veure en què coincideixen i en què no, així com en els recursos narratius emprats en totes dues novel·les.

40. Més enllà del gènere autobiogràfic o picaresc, el jo que explica el relat de la seva vida queda confrontat a la col·lectivitat en el moment que, l'autora passa a un narrador omniscient.

✓ Fes una relació dels diferents moments històrics que viu Carola, i especifica quina mena de relació hi estableix. Se sent inclosa en la societat i n'és part activa, o pel contrari se sent exclosa i viu en una situació de submissió i de negació del propi jo. Quines accions de la Carola ho demostren?

59

Activitat de reflexió, de connexió i de deducció.

Suggeriment de dinàmica:

L'activitat està pensada per fer-la individualment, però es pot planificar per parelles, de manera que la interpretació i la deducció que s'hi proposen es puguin respondre contraposant opinions. A continuació es pot fer una posada en comú i arribar a consensos.

41. Maria Aurèlia Capmany va viure en uns temps convulsos i molts dels moments històrics més importants de Catalunya. Montserrat Palau en fa un resum al pròleg de l'edició de la novel·la *Feliçment, jo soc una dona* de l'editorial Barcanova:

«La trajectòria vital de Maria Aurèlia Capmany (Barcelona, 1918-1991) comprèn diversos períodes clau en la nostra història contemporània: la Mancomunitat de Catalunya i el final de la Primera Guerra Mundial, la Dictadura de Primo de Rivera i la Segona República, la Guerra Civil espanyola i la segona guerra mundial, la postguerra i els anys del franquisme, el restabliment del règim democràtic i de la Generalitat de Catalunya.»

✓ Compara la vida de Maria Aurèlia Capmany i la de Carola Milà: quins fets històrics van viure totes dues? Quines conseqüències van tenir en les trajectòries vitals de totes dues?

Activitat de recapitulació, de connexió i d'interpretació.

Es pot tancar l'activitat fent una extrapolació a la vida de l'època i reflexionant si els mateixos fets històrics van condicionar la vida d'altra gent i com.

42. Un altre dels aspecte clau en l'obra de Maria Aurèlia Capmany és la crítica social i a una determinada classe: la burgesia. Considera, per una banda, que perpetua els patrons socials i culturals tradicionals per interessos de classe; i per l'altra, que defensa un feminisme basat en la caritat i no en la igualtat, la llibertat de les persones.

«L'opressió patriarcal ha estat perpetuada amb la complicitat de moltes dones i especialment de les dones burgeses. Les crítiques de Capmany es dirigeixen cap a la burgesia, cap al catalanisme burgès entronitzat des del Noucentisme i cap al feminisme burgès d'aquesta mateixa època a Catalunya.

Una crítica que apunta al fals feminisme d'aquesta classes i època: les teories de Dolors Monserdà, Carme Karr, Maria Domènech i les iniciatives de Francesca Bonnemaison de Verdaguer.»

✓ Cerca informació sobre Dolors Monserdà, Carme Karr, Maria Domènech i Francesca Bonnemaison. Quines van ser les seves aportacions al feminisme burgès?

Activitat de recapitulació, de connexió i d'interpretació.

Es pot tancar l'activitat fent una extrapolació a la vida de l'època i reflexionant si els mateixos fets històrics van condicionar la vida d'altra gent i com.

43. Els dos plantejaments sobre el feminisme són clarament diferents i antagònics.

✓ Quines són les idees fonamentals que els situa en posicionaments enfrontats?

Activitat de recapitulació, de reflexió, de connexió i d'interpretació.

El feminisme burgès i el feminisme d'esquerres parteixen de postulats enfrontats. En aquesta activitat l'alumnat ha de confrontar la informació que a hores d'ara ja té sobre les dues tendències del feminisme i interpretar en què s'oposen.

Suggeriment de dinàmica:

- 1) Reflexió individual.
- 2) En petits grups es posen en comú les reflexions individuals i es consensuen.

44. Simuleu un debat entre les defensores d'un feminisme burgès i les defensores d'un feminisme d'esquerres. Repartiu-vos les etiquetes per grups i elaboreu l'argumentari tenint en compte la informació que heu trobat i analitzat a l'inici de la guia i la que heu recollit en l'activitat anterior. És important que us situeu a l'època i representeu el vostre rol.

61

Activitat de recapitulació, de reflexió, de connexió, d'interpretació i de producció escrita i oral.

Aquesta activitat és el tancament de l'anterior. Per dur a terme el debat cal seguir els passos de l'activitat 16.

45. Quan analitzem en conjunt els personatges de la novel·la podem establir dos grups diferenciats segons el sexe: personatges masculins i femenins. Cadascun d'aquests grups desenvolupa funcions diferents en la novel·la i també en relació a la Carola.

- ✓ Analitza els personatges femenins de la novel·la explicant el tipus de relació i la influència que tenen en Carola.

- ✓ Analitza els personatges masculins de la novel·la explicant el tipus de relació i la influència que tenen en la Carola.

Activitat de recapitulació, de reflexió, de connexió, d'interpretació.

46. En l'apartat *Durant la lectura*, ja hem parlat dels personatges; de tota manera, ara cal fer una recapitulació i reflexionar sobre el tipus de personatges que han anat apareixent al llarg de la novel·la. Ja saps que els personatges es poden classificar de maneres diferents. Segons la seva caracterització, segons la seva evolució i segons la seva funció.

- ✓ Fes una classificació tant de la Carola Milà com de la resta de personatges que apareixen a la novel·la, segons els tres conjunts que t'acabem de plantejar.

Activitat d'adquisició de coneixements, de recapitulació, de reflexió, de connexió, d'interpretació.

Suggeriment de dinàmica:

- 1) Compleció de la taula individual.
- 2) Agrupament en petit grup per posar en comú les taules de cadascú i regular si s'escau les respostes dels membres del grup.

62

47. Els canvis d'identitat de la Carola no són arbitraris. Cada vegada que en la seva vida es produeix un canvi radical que la porta començar de nou, ho explicita amb un canvi de nom adoptat que li permet trencar amb el passat. Carola Milà és el seu nom autèntic que apareix en moments clau de la seva vida. Quan vol escenificar un canvi, el nou nom es transforma en una eina essencial per identificar la nova Carola. Carola juga a ser una altra diferent, i, en realitat, és la suma d'aquests diferents "jo" que crea al llarg de la vida. El nom passa a ser un distintiu de la seva personalitat que, a poc a poc, va construint la seva identitat.

- ✓ A cadascuna de les identitats de la Carola, apunta-hi quines qualitats, recursos, estratègies ha aportat a la Carola resultant de tot el procés.

Activitat de recapitulació, de reflexió, de connexió i d'interpretació.

Els canvis d'identitat de Carola Milà són fonamentals per al desenvolupament de la història. Aquesta interpretació pot ser una clau per entendre la complexitat de la novel·la.

48. Una de les deixebles i seguidores de les teories feministes de Maria Aurèlia Capmany va ser l'escriptora Montserrat Roig. Amb el temps van establir una profunda amistat.

✓ Cerca informació de la relació de Montserrat Roig i Maria Aurèlia Capmany.

Activitat d'adquisició de coneixements, de cerca i selecció de la informació.

La relació entre Maria Aurèlia Capmany i Montserrat Roig va ser molt important per a les dues escriptores. Conèixer-la, a més a més, aporta informació sobre els darrers anys de la vida de Maria Aurèlia Capmany.

49. Recorda la frase que comparteixen Simone de Beauvoir i Maria Aurèlia Capmany: «**no néixer dona, sinó d'esdevenir-ne**».

✓ Ara que ja has llegit la novel·la, creus que la Carola Milà compleix amb la ideologia que s'amaga rere aquestes paraules? Per què?

Activitat de reflexió, de connexió i d'interpretació.

Suggeriment de dinàmica:

- 1) Reflexió individual.
- 2) Posada en comú en petit grup.
- 3) Posada en comú en gran grup.
- 4) Elaboració d'un pòster amb les argumentacions de la resposta.

50. El programa *El meu avi* de TV3 va dedicar una edició a Maria Aurèlia Capmany.

Mireu el programa a classe i entre tots recolliu les idees necessàries per respondre a la pregunta següent:

✓ Quines aportacions fa Maria Aurèlia Capmany a la següent generació d'escriptors, la dels anys setanta?

Activitat de reflexió, de selecció i integració de la informació, d'interpretació i de producció.

Suggeriment de dinàmica:

- 1) Activitat individual de relació d'idees per respondre la pregunta.
- 2) Activitat en petit grup per contrastar les respostes i consensuar-les.
- 3) Posada en comú de les respostes.

51. Per acabar, et convidem a escoltar algunes de les cançons escrites per Maria Aurèlia Capmany i algun dels seus textos recitats per actors i actrius de rellevància en l'escena català.

✓ En grups de quatre, relacioneu algunes de les idees de les cançons amb les de la novel·la *Feliçment, jo soc una dona*.

64

Activitat de comparació artística, de reflexió, de connexió i d'interpretació.

Suggeriment de dinàmica:

- 1) Es reparteixen les cançons entre els membres dels grups.
- 2) Cada grup escolta i comenta les cançons i les relaciona amb les idees de la novel·la.
- 3) Es proposa una taula rodona entre representants de cada grup per exposar les conclusions.
- 4) Cada grup selecciona una cançó o fragment de cançó que hagi trobat especialment significativa.
- 5) Cada grup presenta la cançó a la resta de la classe i argumenta perquè l'ha seleccionada. Se'n fa una audició.

Bibliografia i webgrafia

Bibliografia

BROCH, À. «Maria Aurèlia Capmany, temps i història», dins AADD *Maria Aurèlia Capmany*, Quaderns de la Càtedra Baixeras, Publicacions de la URV, Tarragona 2016.

CASTELLANO, M.A. *Carola Milà i la felicitat de ser dona*. Universitat Oberta de Barcelona 2014.

CHARLON, A. «La història catalana en les novel·les de Maria Aurèlia Capmany. Com i per què?» dins PALAU, M i MARTINEZ Raül-David, *Maria Aurèlia Capmany: l'afirmació en la paraula*. Cossetània, Valls 2002.

CHARLON, A. "Escalf, vitalitat i evocació sensorial", *La Vanguardia*, 20 d'octubre del 1992.

CHARLON, A. La condició de la dona en la narrativa femenina catalana (1900-1983). Edicions 62, Barcelona 1990.

GRAÑA, I. «Estudi preliminar» a CAPMANY, M. A. *Feliçment, jo soc una dona*. Edicions 62, 2017.

LUCZAK, barbara. «El subjecte i l'espai en *Feliçment, jo soc una dona*», dins Montserrat Palau i Raül-David Martínez (eds), *Maria Aurèlia Capmany: l'afirmació en la paraula*. Valls: Cossetània edicions, 2002.

PALAU, M. «Pròleg» a CAPMANY, M.A. *Feliçment, jo soc una dona*. Barcanova 1994.

PALAU, M. Maria Aurèlia Capmany. *Escriure la vida en femení*. Arola Editors, Tarragona 2008.

PALAU, M. «Dones i catalanes=Persones oprimides. El feminisme i el nacionalisme de Maria Aurèlia Capmany», dins Montserrat Palau i Raül-David Martínez (eds), *Maria Aurèlia Capmany: l'afirmació en la paraula*. Valls: Cossetània edicions, 2002.

Montserrat Palau, «Introducció» a Maria Aurèlia Capmany, *Feliçment, jo sóc una dona*. Barcelona: Barcanova, 1994.

PONS, A. *Maria Aurèlia Capmany. L'època d'una dona*. Columna 2000.

FONT, J. *Els camins de Maria Aurèlia Capmany, escriptora i dona d'acció*. Ajuntament de Barcelona 2011.

SUNYER, M. «Història, llegenda i rondalla en l'obra literària de Maria Aurèlia Capmany» dins AADD, *Quan la paraula trenca la nit: Manuel de Pedrolo i Maria Aurèlia Capmany*. Edicions del centre de lectura, Reus 2018.

Webgrafia

66

<https://litcatalanabat.wordpress.com/2018/01/19/maria-aurelia-capmany-felicment-jo-soc-una-dona-1969/>

<https://www.escriptors.cat/autors/capmanyma/portic>

<https://www.escriptors.cat/index.php/autors/capmanyma/biografia-maria-aurelia-capmany>

<http://www.urv.cat/ca/vida-campus/serveis/crai/on-podeu-cercar/llegats-i-donatus/bio-mac/>

<https://cultura.gencat.cat/ca/anymariaaureliacapmany/biografia/>

<https://www.enciclopedia.cat/EC-GEC-0014668.xml>

<https://lletra.uoc.edu/ca/autora/maria-aurelia-capmany/comentaris>

<https://www.elcritic.cat/noticies/5-motius-per-reivindicar-maria-aurelia-capmany-des-del-feminisme-12366>

http://xtec.gencat.cat/web/.content/alfresco/d/d/workspace/SpacesStore/0028/f2989dc7-8a2c-4b2f-86e8-4d5929f43fd7/PUBL-curriculum_batxillerat.pdf

<http://www.urv.cat/ca/vida-campus/serveis/crai/on-podeu-cercar/llegats-i-donatus/bio-mac/>

<https://www.nuvol.com/noticies/ricard-salvat-i-la-seva-epoca/>

<https://www.escriptors.cat/autors/vidalalcoverj/portic>

<https://www.escriptors.cat/autors/vidalalcoverj>

<https://josepbargallo.wordpress.com/2012/12/21/el-jaume-vidal-alcover-i-la-maria-aurelia-capmany-a-tarragona/>

67

<https://www.espaisescrits.cat/qui-som/autors/jaume-vidal-i-alcover>

<https://www.escriptors.cat/autors/capmanyma>

<https://www.eltemps.cat/article/3859/capmany-i-pedrolo-cent-anys-de-dues-veus-insubornableshttps://>

<https://cultura.gencat.cat/ca/anymariaaureliacapmany/detalls/activitat/2018-10-11-betulia>

<https://www.uab.cat/web?c=Page&cid=1200990218016&noticiaid=1096481969213&pagename=UAB%2FPage%2FTemplatePageNoticiaDivsDetallImprimir>

<https://www.nuvol.com/noticies/maria-aurelia-capmany-intel%C2%B7lectual-compromesa-i-transgressora/>

<https://www.elcritic.cat/noticies/5-motius-per-reivindicar-maria-aurelia-capmany-des-del-feminisme-12366>

https://ajuntament.barcelona.cat/dones/ca/noticia/el-segle-de-maria-aurelia_695472

<https://lletra.uoc.edu/ca/autora/maria-aurelia-capmany.pdf>

<https://www.catorze.cat/noticia/1490/dona/conscient/ser/dona>

<https://landleitmotiv.wordpress.com/literatura-2/intertextualitat/la-maquina-del-temps/>

<https://sites.google.com/site/ipsiculturaaudiovisual/apunts/m6-produccio-multimedia/m6-t10-el-llenguatge-cinematografic>

http://openaccess.uoc.edu/webapps/o2/bitstream/10609/36842/6/mcastellano_maTFC0714mem%C3%B2ria.pdf

68

<https://www.tresc.cat/f/64347/ruta-literaria-per-la-barcelona-burgesa/>

<https://www.escriptors.cat/autors/roigm/portic>

<https://www.nuvol.com/noticies/montserrat-roig-i-maria-aurelia-capmany-conversa-cara-a-cara/>

<https://www.vilaweb.cat/noticia/3943107/20111027/maria-aurelia-capmany-montserrat-roig-homenatge-complice.html>

https://www.ara.cat/opinio/Aurelia-Capmany-entrevista-Montserrat-Roig_0_1688831107.html

<https://oci.emporda.info/agenda/noticias/nws-628299-maria-aurelia-capmany-i-montserrat-roig-dialoguen-lescenari-cate.html>

Vídeos

<http://www.rtve.es/alacarta/videos/personatges/arxiu-tve-catalunya-personatges-maria-aurelia-capmany/2823357/>

<https://www.ccma.cat/tv3/alacarta/programa/maria-aurelia-capmany-20-anys-despres/video/3880790/>

<https://www.ccma.cat/tv3/alacarta/el-meu-avi/maria-aurelia-capmany-una-dona-lliure/video/3463230/>